

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Шчасце — у мільёнах дзяцей

Дабрачынная акцыя “Нашы дзеці”, якая традыцыйна праводзіцца напярэдадні Новага года пад патранатам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі, завяршылася 27 снежня святам у сталічным Палацы рэспублікі. Пра гэта паведаміла прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

З усіх рэгіёнаў Беларусі прыехалі больш за дзве тысячы школьнікаў: дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, дзяцей, якія выходзяць з апякунскіх сем’яў, выхаванцаў калёжскіх вучылішчаў, дзяцей з сем’яў бежанцаў, навучэнцаў — пераможцы міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных алімпіяд, творчых конкурсаў, фестываляў, спартыўных спаборніцтваў, школьнікаў, якія дасягнулі поспехаў у грамадскай рабоце.

“Вы — галоўны здабытак нашай Беларусі, — звярнуўся да запрошаных на галоўную ёлку краіны дзяцей Аляксандр Лука-

шэнка. — Гэта не проста прыгожыя словы, за гэтымі словамі — шчырая любоў, жаданне клапаціцца і абараняць”.

Кіраўнік дзяржавы таксама падкрэсліў, што ўдзел у такіх святах для яго хваляючая місія, бо нічога ў жыцці не прыносіць такую радасць, як магчымаць падарыць казку.

“Для мяне як для Прэзідэнта гэта шчасце — у мільёнах дзяцей, якія жывуць у нашай краіне”, — дадаў ён.

Беларускі лідар у сваёй прамове да падрастаючага пакалення звярнуў увагу на тое, што наперадзе чакае шмат цікавага ў жыцці, а побач заўсёды будуць блізкія людзі.

“Вельмі хочацца, каб вы разумелі каштоўнасць усяго таго, што падарыў вам лёс, самога жыцця, незалежнай краіны, мірнага неба, добрых людзей, якія ў патрэбны момант сустрэліся і будуць пастаянна сустракацца на вашым доўгім шляху”, — адзначыў Прэзідэнт.

У агні народжаная

Напачатку, як мы ведаем, было Слова: верш Песняра пра пачэсны пасаг Беларусі між народамі. А потым — справа. У першы дзень неймаверна цяжкага 1919 года зроблена яшчэ адна спроба адраджэння беларускай дзяржаўнасці, якая даўно ўжо была марай многіх. І гэтая спроба — хай сабе, і ў рамках камуністычнай утопіі пераўтварэння свету — аказалася ўдалай. Цяперашняя незалежная Рэспубліка Беларусь — мірная, дагледжаная, павсяточнаму апранутая — стала прамой спадкаемцай той, здавалася б, кволай ССРБ, што ўзнікла на гістарычных скразняках. І сёння, калі беларускія гарады і вёскі ўпрыгожваюць прыгожыя калядныя агні, варта згадаць і пра той агонь, у якім, паводле трапнай метафары сцэнарыста знакамітага фільма Анатоля Вольнага, нарадзілася наша краіна.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Віншаванне

Паважаныя калегі, дарогія сябры!

Засталося зусім мала часу, і гэты год стане часткай гісторыі. Год быў вельмі насычаным на значныя для нас падзеі. Ён падарыў жыццям нашай рэспублікі яркія прэм'еры, маштабныя культурныя праекты, узбагаціў вопытам і парадаваў поспехамі. Праведзена вялікая праца па захаванні культурнай спадчыны, актыўна развівалася міжнароднае супрацоўніцтва, новае дыханне атрымаў фестывальны рух у краіне.

З удзячнасцю за вашу працу сардэчна віншую вас з Новым годам і Калядамі! Няхай 2019-ы будзе для ўсіх нас годам дабрабыту, годам далейшага развіцця. Шчыра жадаю кожнаму з вас толькі прыемных і радасных падзей у Новым годзе! Няхай у кожны дом, у кожную сям'ю Новы год прынясе любоў і шчасце, поспех і стабільнасць.

Моцнага вам здароўя, творчага натхнення і выканання самых запаветных жаданняў!

Юрый БОНДАР,
міністр культуры Рэспублікі Беларусь

Што ні кажы, а навагоднія цуды здараюцца і пад самы Новы год. Так, 21 снежня ў рамках Рэспубліканскай дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці” госцем навучэцаў Вілейскай спецыяльнай агульнаадукацыйнай школы-інтэрната стаў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Юрый Паўлавіч павінашаваў дзяцей з Новым годам, уручыў ім падарункі і ўзяў удзел у святочным прадстаўленні. Разам з міністрам дзяцей віншаваў старшыня Вілейскага райвыканкама Віктар Кот.

— Новы год — гэта сапраўднае свята цеплыні і радасці, — значыць кіраўнік Міністэрства культуры падчас свайго выступлення ў Вілейцы. — А акцыя “Нашы дзеці”, што не першы год ладзіцца ў Беларусі, з'яўляецца несумненным

сімвалам дабрны і цудоўнай традыцыі.

Па словах Юрыя Бондара, у сферы культуры названай акцыі надаецца асабліва ўвага. Дзякуючы ёй ва ўсіх рэгіёнах Беларусі ладзіцца сотні навагодніх мерапрыемстваў, імпрэзаў, канцэртных праграм. Гэты спіс сёлета дапоўніць новая дзея — навагодні бал у Палашы Рэспублікі.

Пасля выступлення міністра ганаровыя госці школы-інтэрната сталі глядачамі тэатрызаванай казкі, падрыхтаванай выкладчыкамі навукальнай установы.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзяленняў**: Назарэў БУНІЦВІЧ, Яўген РАГІН, **аглюдавальнік рэдакцыі**: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Іна НАРКЕВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Антон РУДКА; **Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ**, **спецыяльная карэспандэнтка**: Пётр ВАСІЛЕВІЧ, **Алег КІМІЭН**; **карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандэнт** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОБАД; **карэктар** — Тэціяна ПАШЧЫНКА.

Сайт: www.kimpress.by. **Е-мэйл**: kulturat@tut.by. **Адрас** рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. **Тэлефоны**: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. **Тэлефон-факс**: (017) 334 57 41. **Рахманы адрас**: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Радацыйна-выдавчавая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. **Прэмыяна**: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. **Бухгалтэрыя**: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, **пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдчы, кім і калі выданыя паспарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас**. Аўтарскія ружкісны не рэдакцыя і не ўяўляюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2018. Наклад 3 552. Індэксы 63875, 638752.

Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 28.12.2018 і 17.00. Замова 4476.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”.

ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Навагодні цуд у Вілейцы

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар, старшыня Вілейскага райвыканкама Віктар Кот, дырэктар Вілейскай спецыяльнай агульнаадукацыйнай школы-інтэрната Уладзімір Палубятка (справа — налева).

Да слова, гэта ўжо не першы візіт міністра культуры Беларусі ў Вілейскую школу-інтэрнат. Так, Юрый Бондар бываў тут з навагоднімі падарункамі яшчэ летась. А ўвогуле, па словах намесніка дырэктара па вучэбнай рабоце Вілейскай спецыяльнай агульнаадукацыйнай школы-інтэрната Марыі Дзяржэ, кіраўнікі Міністэрства культуры краіны наведваюць інтэрнат вось ужо больш за 15 гадоў. І, натуральна, кожны раз з прэзэнтамі, якія неабходны ўстанове адукацыі і яе навучэнцам.

Дапамогу, у тым ліку — дабрачынную, аказваюць школе і некаторыя беларускія фонды ды шматлікія валанцёры з іншых краін свету. Напрыклад, як распавяў “К” намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце Сяргей Кіміэнак, даволі доўгі час супрацоўнічаюць са школай дабрачынны фонд дапамогі дзецям “Белы Бусел” ды валанцёрскі клуб “СЛОН”, які аб'ядноўвае студэнтаў і супрацоўнікаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Удзельнікі фондаў ладзіць для дзяцей майстар-класы, конкурсы і гульні, дапамагаюць з адукацыйнымі паездкамі па Беларусі, а таксама паказваюць спектаклі на сцэне мясцовага Дома культуры.

З 2006 года ў Вілейскую спецыяльную агульнаадукацыйную школу-інтэрнат прыязджаюць ірландскія ва-

ланцёры. Група з 20 — 30 чалавек дапамагае рамантаваць кабінеты, лазіць са школьнікамі гульнявыя праграмы, спартыўныя мерапрыемствы і гутаркі на розныя тэмы. Таксама вось ужо 26 гадоў супрацоўнічаюць са школай нямецкія валанцёры з горада Аберхаўзэн, якія прывозяць у школу гуманітарную дапамогу — харчаванне, спартыўны інвентар і іншыя неабходныя рэчы.

Школьнікі — а іх тут вучыцца і пражывае блізу 170 чалавек з усіх куткоў Мінскай вобласці — пастаянна бываюць на экскурсіях у музеях Беларусі, вандруюць па адметных месцах нашай краіны, знаёмяцца з архітэктурнымі і гістарычнымі помнікамі таго ці іншага паселішча.

— Пазней, з нагоды гэтых экскурсійных паездак, турыстычных паходаў, вэлавандровак, сплаваў на бай-

дарках па рэках, мы робім справаздачныя фільмы, — кажа Сяргей Кіміэнак. — Пры школе працуе турыстычны клуб “Чарапашкі”, які пастаянна папаўняцца дзецьмі, зашкаўленымі гісторыяй і культурай Беларусі.

Падобная цікавасць да гісторыі і культуры краіны — невыпадковая, бо ў школе наладжана сталае супрацоўніцтва з Вілейскім раённым цэнтрам дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі ды Вілейскім цэнтрам эстэтычнага выхавання, куды многія школьнікі завітваюць у гурткі. Апошняя з названых устаноў, пра якую “К” неадночы пісала на сваіх старонках, скіроўвае сваю дзейнасць менавіта на далучэнне дзяцей і дарослых да духоўных каштоўнасцей, беларускай нацыянальнай культуры, гісторыка-культурных традыцый Вілейшчыны, народных промыс-

лаў і рамёстваў, розных відаў мастацтва.

А яшчэ, мабыць, усе школьнікі навукальнай установы з'яўляюцца досыць частымі гасцямі ў бібліятэках, бо да ўрокаў, натуральна, трэба быць заўсёды падрыхтаванымі. Асабліва сябрае з Вілейскай бібліятэкай сямейнага чытання адзін з вучняў школы — дзесяцікласнік Мікіта Бажэлка. За апошні год ён прачытаў каля 200 кніг. І, дзякуючы гэтаму, не толькі падвысіў свой інтэлектуальны і адукацыйны ўзровень, а і трапіў на першую старонку газеты “Знамя юности”: выданне з ягоным фотаздымкам крашэцца сёння адразу на ўваходзе ва ўстанову адукацыі.

Падчас навагодняга прадстаўлення.

Хапае тут і адметных творчых праектаў. Назаву толькі адзін, які зашкавіў мяне як журналіста: нядаўна ў Вілейскай спецыяльнай агульнаадукацыйнай школе-інтэрнаце распалілі выданне сваёй газеты, дзе друкуецца інфармацыя пра падзеі школьнага жыцця. Прычым, пішуць туды не толькі выкладчыкі, але і самі вучні. Так што выразны акцэнт на творчы складнік у дзейнасці ўстановы — навідавоку. Таму не здзіўлюся, калі ў хуткім часе з ліку вучняў школы паўстане творчая асоба, роўная мясцоваму ўраджэнцу Міхаілу Казіну або вядомы беларускі журналіст, які, мажліва, заочна працаваў у галіне культурнай інтэлектуальнай тэматыкі... Як кажуць, пажывём — пабачым.

Слова — за працоўным калектывам

22 снежня міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар і старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму Таццяна Філімонава падпісалі тарыфнае пагадненне на 2019 — 2021 гады. Падзею складана назваць будзённай, бо гэты дакумент скіраваны на развіццё калектыўна-дагаворнага рэгулявання сацыяльна-працоўных стасункаў, канструктыўнага ўзаемадзеяння і сацыяльнага партнёрства.

Яўген РАГІН

Падпісанне тарыфнага пагаднення адбылося ў зале калегій Міністэрства культуры ў прысутнасці прадстаўнікоў абодвух бакоў. На пачатку Таццяна Філімонава зазначыла, што цырымонія ладзіцца найперш у Міністэрстве культуры невыпадкова. “Гэта паказчык таго, — распавяла яна, — што дзейнасць названай галіны мае выключнае значэнне для развіцця краіны, становіцца маральнага клімату ў грамадстве. Дый калектыў паставіўся да справы з вялікай адказнасцю”.

Пасля падпісання Таццяна Філімонава знайшла час, каб адказаць на некалькі пытанняў “К”. Яна распавя-

ла пра тое, што каштоўнасць тарыфнага пагаднення ў тым, што яно дае права на больш шырокае выкарыстанне заканадаўчых нормаў. Гэты дакумент — аснова для заключэння калектыўнай дамовы, якая складаецца працоўным калектывам. Дадатковыя адпачынікі і грашовыя выплаты, выкарыстанне пазабоджэтных сродкаў, стаўленне да работнікаў перадрэспісійнага ўзросту, стымуляванне здаровага ладу жыцця (усяго — 25 новых пунктаў пагаднення) — усё гэта вынесена на суд працоўнага калектыўу і павінна акрэслівацца калектыўнай дамовай.

Для многіх беларусаў асноўнай навагодняй традыцыяй з'яўляецца прагляд тэлевізійных святочных шоу. Сёлета сацыякультурны канал "Беларусь 3" падрыхтаваў для тэлезаўзятаў праект новага для айчыннага ТБ фармату — спецыяльны канцэрт класічнай музыкі з удзелам выбітных салістаў Музыкальнага тэатра і Вялікага тэатра Беларусі. На здымачнай пляцоўцы пабывалі журналісты "К".

Настася ПАНКРАТАВА /
Фота Ганны ШАРКО

Алена Шведава запісвае сольны нумар.

Пасля курантаў — гукі класікі

У 600-й студыі Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі панавалі навагодні настроі. У перапынку паміж здымкамі святочнага праекта адказныя за рэжыт перасоувалі ялінкі ды бутфорскія падарункі, каб тыя як мага лепш выглядалі ў кадры, прадзосар і рэжысёр абмяркоувалі план на дзень, музыканты ў канцэртных строях кроцьлі па калідорах тэлецэнтра.

Калі неспасродна на здымачнай пляцоўцы панавала адноснае зацішша, то ў грэмёрцы віравала жыццё: перад лостэракамі веерамі раскладзены палеткі з цэнамі, шматлікія шобікі, пэндзлі ўсіх памераў — сапраўдны арсенал інструментаў, з дапамогай якіх грэмёры варажаш над тварами артыстаў, бо хутка ім выходзіць да шматлікіх камер.

— Тэлевізійны грэм значна адрозніваецца ад тэатральнага, — алказвае на мае пытанні грэмёр Марына Церахава, пакуль кросла перад ёй займае наступны артыст. — У тэатры важна, каб выраз твару быў бачны з апошняга шэрагу алдзельнай залы, а для гэтага

неабходна актыўна выкарыстоўваць колер, падводкі і гэтак далей. Тэлевізійная перадача будзеца на шматлікіх буйных планах, таму і аблічча павінна быць як мага больш натуральным. Летась наша тэлерадыёкампанія перайшла на HD-вяшчанне. Новы фармат запатрабаваў прынышова іншага асвятлення — апаведна, і ў нас змянілася ўся лінія дэкарацыйнай касметыкі. Мы пачалі карыстацца адмысловай палітрай, блізкай да колеру скуры. Галоўная наша задача — пакінуць аблічча натуральным, адкарэктаваўшы толькі некаторыя недахопы.

Больш у спадарыні Марыны не было магчымасці са мной размаўляць — у грэмёрку ўплыла оперная

дзіва Аксана Волкава. Грэмёр дапамагала заслужанай артыстцы Беларусі замацаваць локаны, каб завяршыць чароўны вобраз прымы. У тэлеканцэрте для слаўтага меца-сапрапа падрыхтавалі прэм'еру: спецыяльна для яе оперны хіт Ave Maria запісалі ў адмысловай аранжыроўцы. Сама спадарыня Волкава да здымак падышла надзвычай сур'ёзна, замовіўшы раскошную сукенку, якая найбольш пасавала б нумару. Шыкоўныя строй для выканаўцы швачка зрабіла літаральна за два дні!

Паступова ажыўленне перамясцілася ў студыю. З'явіўся галоўны дырыжор сімфанічнага аркестра Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Аляксандр

Дырыжор Аляксандр Сасноўскі чакае каманды тэлерадыёкампаніі.

Аксана Волкава за пару хвілін перад выыхадам да тэлекамер.

Сасноўскі, каб пракантраляваць, якія інструменты неабходна далаткова змясціць на пляцоўцы.

— Такі вялікі праект з удзелам нашага сімфанічнага аркестра далзіцца ў Белтэлерадыёкампаніі ўпершыню. Асабліва прышчэна, што ім мы пасуемоўваем наш юбілейны год — у

2018-м аркестр святкаваў 60-годдзе з дня заснавання, — распавядае спадар Сасноўскі. — У гэтай сувязі я наўмысна ўнёс у праграму элемент эстраднасці, каб нагадаць гледачам, з чаго мы пачыналі: пры слаўтым дырыжоры Барысе Райскім гэты калектыў існаваў у якасці эстраднага аркестра. Да таго ж, на працягу ўсяго святочнага канцэрта тэлеаўдыторыя зможа пачуць аператэчныя і оперныя блокі. Мы хочам у чарговы раз нагадаць людзям, што класіка — гэта не нудна.

лу ў запісе запрасілі групу Jazzology пад кіраўніцтвам кампазітара, музыканта Аляксандра Гямбіцкага. У эфіры прагучыць вальс народнага артыста Беларусі Валерыя Іванова, кампазіцыі з вядомых кінафільмаў. Не абдзешца і без такіх хітоў, як, напрыклад, "А снег ідзе" Андрэя Эшпа. У фінале Акадэмічны хор Белтэлерадыёкампаніі выканае па-беларуску "Ціхую ноч".

Для выканання сольных партый тэлевізійшчыкі запрасілі выбітных салістаў Музыкальнага тэатра і Вялікага тэатра Беларусі. У той час, калі на здымачную пляцоўку трапіла аглядальнік "К", да запісу рыхтаваліся заслужаная артыстка Беларусі Алена Сало і народны артыст Беларусі Уладзімір Пятроў. Першай пасля перапынку пад аб'ектывы тэлекамер выйшла заслужаная артыстка Беларусі Алена Шведава.

— Паболей было б такіх перадач! — зазначыла яна. — Класічная музыка надзвычай рэдка з'яўляецца ў беларускім эфіры — спрэс эстрада ды эстрада. У Еўропе, між тым, класіка гучыць куды часцей. Нават у звычайным супермаркце можна яе пачуць. Да запісу я падрыхтавала два нумары. Асабліва прыемна было ўзіцца за "Галопа Ірыны" з оперы Юрыя Семяніна "Калючая ружа". Гэты твор вельмі даўно ў нас не выконваўся, а для мяне ён мае асабістую сімвалічнасць, бо быў некалі напісаны адмыслова для маёй выкладчыцы — народнай артысткі СССР Тамары Ніжнікавай.

Хутка аператары занялі свае месцы і запіс пачаўся. "К" даўлося пакінуць пляцоўку, каб не замінаць творчаму працэсу. Вынік працы вялікай здымачнай каманды, музыкантаў і салістаў кожны зможа ацаніць у навагоднюю ноч.

(Працяг. Пачатак на старонцы 1.)

У Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адкрылася выстава, прысвечаная 100-годдзю абав'язчэння БССР "Маніхвэст Рэспублікі". Арганізатары захавалі ў назве тагачасную, яшчэ неўнармаваную беларускую арфаграфію, каб наведвальнікі маглі адчуць той стан неакрэсленасці і знерваванасці, які панавалі ў грамадстве, калі так званыя стары свет ужо спыніў існаванне, а абрысы новага яшчэ былі вельмі няпэўнымі.

На выставе можна ўбачыць мноства ўнікальных артэфактаў, здытых перадаш дух таго часу. Скажам, нумар газеты "Вольная Беларусь" ад 31 снежня 1917 года, дзе паведамляецца пра разгон Першага Усебеларускага з'езда, які самаўстойліва нашага народа да выхастойнасці. Побач прадстаўлены Устаўныя граматы Беларускай Народнай

У агні народжаная

На выставе можна ўбачыць вельмі рэдкія выданні тых часоў.

Рэспублікі. Такім чынам даводзіцца: БССР (дакладней, ССРБ) з'явілася не на пустым месцы.

Бібліятэка рабіла гэтую выставу ў супрацы з Нацыянальным архівам Рэспублікі Беларусь, які знаходзіцца з ёю ў адным будынку. Менавіта архіў перадаў для экспазіцыі надзвычай цікавыя дакументы,

датычныя першага савецкага ўрада Беларусі. Сярод іх — тэлеграмы, якія Сталін, які ў той час быў нарком па справах нацыянальнасцей РСФСР, даслаў Ямянікову і Жылуновічу. Дакументы з архіва перадаюць барацьбу за ўладу, якая адбывалася ў межах савецкага праекта для Беларусі.

Галоўны экспанат выставы — той самы гістарычны "Маніхвэст Часовага работніча-сялянскага Савецкага правіцельства Беларусі". Тэкст надрукаваны ў вельмі рэдкім сёння выданні "Весткі", а ў рускім перакладзе — у газете "Дзятніца".

Як вядома, абав'язчэнне ССРБ адбылося ў Смаленску. А для таго, каб гэты акт у канстытуцыйным парадку ўзаконіць, на пачатку лютага таго ж 1919 года ў Мінску адбыўся Першы Усебеларускі з'езд Саветаў. У экспазіцыі прадстаўлены фота тых будынкаў, дзе ў даўно ўжо прыфрантавым горадзе месціцца савецкі ўрад: колішні езуіцкі калегіум, які стаў першым Домам Саветаў, і гатэль "Еўропа".

У наступнай вітрыне — Канстытуцыя ССРБ. Яе класавая скіраванасць відавочная: паўсюль падкрэслена, што Беларусь — гэта краіна пралетарыяту і беднага сялянства.

Цікаваць для гісторыка і пасапалітага гледача ўяўляюць карты Беларусі і сумежных дзяржаў тае пары. Мянляліся яны імкліва. Але варта адзначыць, што Беларуска-савецкая рэспубліка павінна была ахапіць тэрыторыю ўсёй нашай этнічнай супольнасці. Канешне, рэалізаваць гэты праект у тыя часіны не атрымалася.

Наступныя некалькі вітрын распавядаюць пра тое, як ліхаманка развіцця палітычнага падзеі. Толькі-толькі з'явілася ССРБ — і ўжо рашэннем Масквы яна ператварылася ў саюз савецкіх рэспублік Літвы і Беларусі. Цікава, што ў дакументах, якія ініцыявалі гэта рашэнне, адзначалася даўня традыцыя сумеснага пражывання літоўцаў і беларусаў. І таму рэвалюцыйная рэчаіснасць, маўляў, абарыналася на гістарычныя традыцыі. Аднак на чале палітычнага новаўтварэння стаялі пераважна тыя людзі, якія да Беларусі нават асаблівых адносін не мелі. Да ўсяго, усходняя частка нашага краю трапіла ў склад РСФСР.

Не даступіцца...

Мае нататкі — суб'ектыўныя і ў пэўнай ступені — правакацыйныя. Чытайце, не пагаджайцеся, абурайцеся і ўступайце ў спрэчку. Будзем спадзявацца, разам мы адшукаем праўду, схаваную недзе паміж пульхных папак бясконцых справаздач.

Яўген РАГІН / Фота аўтара

АКТЫЎ

Дык якія бліскучыя шары-здабыткі павесім на навагоднюю ялінку нашай рэгіянальнай культуры? Адзін з галоўных — фестываль “Берагіня”. Не буду тлумачыць, чаму, бо шмат пра гэта пісаў. Што яшчэ? Паспяхова ўдзел выхаванцаў школ мастацтваў у міжнародных фестывалях. Але ці ведаем мы пра далейшы лёс кожнага такога таленту ў музыцы, жывапісе, харэаграфіі і вакале?

Далей. Бліскучыя высілки раённых дамоў рамёстваў. Рэбрэндзінг клубнай дзейнасці на ўзроўні раёнаў і вёсак. Найбольш актыўнічаюць тут, на мой погляд, Гродзеншчына і Віцебшчына. Аднак пастараюся застацца справядлівым, яркія прыклады праектнай дзейнасці можна адшукаць цяпер калі не ў кожным першым, дык у кожным другім раёне нашай краіны дакладна. Шмат цікавых праектаў і сярод бібліятэк. Багата ўражанняў, да прыкладу, прынеслі мас камандзіроўкі ў Зэльву, Дзяржынск, Навагрудак. Усе падрабязнасці — у апублікаваных артыкулах.

Пра дзейнасць Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці скажу асобна.

Мяне даўно здзіўляе дырэктар установы спадарыня Лабука. Вельмі ціха, сціпла, без павышэння голасу яна разам з калегамі робіць у вобласці культурную рэвалюцыю. Адзінае, чаго не хапае справе — гэта рэклама, Кацярына Пятроўна, ваш вопыт патрэбны ў раёнах, а вы сабе яшчэ штосьці прыдумаеце!

Усё часцей чуно пытанне: а ці патрэбны нам метадысты? Абласныя патрэбны. Пакуль існуе востры дэфіцыт кадраў, застацца і патрэба ў метадычнай структуры, здольнай на аналіз і прагнозы.

Не без гонару пішу зараз пра навукова-выдавецкую дзейнасць Веткаўскага музея стараабрадства і беларускіх традыцый. Кніжкі, якія з заздросным пастаянствам выдаюць Галіна Нячаева і Геннадзь Лапацін — патрэбны для жыцця. Не здзіўляюся, што неўзабаве пры гэтым музеі пачне дзейнічаць бібліятэка. Дачакаюся пенсіі і пайду туды бібліятэкарам. Калі возьмуць, канечне. Вельмі чакаю, калі на Дзяржыншчыне ўзнікне музей кінематэкі і часу, на Докшыччыне — музей вады.

Міністэрства культуры абірае ліквідаваць фестывальныя клоны. Справа больш чым карысная ды своечасовая. Калі атрымаецца, рушыны паменее, а адметнасці ў стане больш. Асабіста я для сябе даўно

Вось такія хаткі для кніжнага букросінгу раскіданы па цэнтру Навагрудка.

вышукаў паказчык фестывальнай грунтоўнасці: калі на адрас рэдакцыі паступаюць пахвальныя лісты ад прыездных удзельнікаў фестываляў, з'яўняюцца яго арганізатарамі, фэст — кепскі.

І апошняе, пра што хачу сказаць у гэтым раздзеле. Калі бачыць жанчыну, якая зранку цягне на працу валізкі з хаты, гэта работнік культуры. А ў сумках — не толькі торт для калег-сябровак, але і ноўтбук, відэаапэратар, тэлевізар, фарбы, алоўкі, ідэі, мары і спадзяванні.

ПАСІЎ

Уяўляеце занесеную снегам вёску, дзе з-за начной завірухі не бачна цьмянага святла адзінага ліхтара напачатку адзінай вуліцы, а днём толькі бабулька пройдзе ў гэтым жа бабулькі? Я зараз пра вёску. Любы няспраўджаны вынік аўтаматычна і непазбежна пераўтвараецца

У такім вазку бібліятэкары Зэльвы ўтрымліваюць летапіс Ганненскага кірмашу.

ў праблемнае пытанне, якое (каб пазбегнуць рэшылівы) трэба неадкладна вырашаць. Падчас рэалізацыі Дзяржаўных праграм, скіраваных на развіццё нашай вёскі, мы часта казалі пра даступнасць культуры. Даступная — не значыць зразумелая, даступная — значыць дасягальная. Вось захацелі, да прыкладу, тэа бабулькі пабываць у клубе — і пайшлі. Наведаць бібліятэку — а вось яна. Памарылі: нам бы ў тэатр — абласныя артысты ўжо едуць. Ці так гэта насамрэч? Не!

Падчас апытанняў мы запэўнівалі тых, хто застаўся без клуба і бібліятэкі: да вас абавязкова будуць прывязджаць па строгім графіку мабільныя ўстановы культуры. А тым мабільным ужо ці не па 20 гадоў. Іх падшаманяць, а праз дзень зноў рамонт патрэбны. І нават у гэтым выпадку сямтам канстатуюць, што з-за малага фінансавання не стае грошай на набыццё колавай гумы і паліва.

Дарэмна чакае бабулька аўтаклубу. Не, ён прыедзе, але не па графіку. І не гэтай зімой. Горш няма: паабяцаць — і нічога не зробіць. Словам, бывае і такое, што да культуры — не даступіцца.

Я спачатку здзіўляўся, калі бачыў на лядшчынях высковых хашцінак наваткія талеркі спада-рожнікавай тэлесувязі. А потым зразумеў: даступнасць культуры ў сусветным маштабе забяспечвае баблям ды дзядулям найперш удзячныя гарадскія сыны ды дачкі. Лепей так, чым ніяк ці кепска.

Неадкладнага абнаўлення патрэбуе і камп'ютарны парк бібліятэк, у першую чаргу — сельскіх, у асобных з якіх па-ранейшаму няма інтэрнэту.

Памятаеце апаবাদанне Змітрака Бядулі “Пяць лыжак заціркі”? Ці можна імі накармаць дзесяць чалавек? Аўтар класічнага твора не ведае, а добры начальнік аддзела культуры — заўжды ў курсе спраў. Таму і трасуць яго правя-

Ідзіце няходжанымі сцежкамі

Сёлетні год увайдзе ў гісторыю айчыннага тэатра, дзякуючы яркаму доказам таго, што сапраўдны талент абавязкова даб'ецца прызнання, нават калі шлях яго на нейкі момант становіцца падобным да бегу з перашкодамі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Узімку “К” распавядала, як амбіцёзнаму рэжысёру Юрыю Дзівакову не далі завяршыць пастаноўку спектакля “Клоп” у Новым драматычным тэатры. Аднак ён не здаўся і выпусціў адзін за адным эпітажыны “Крыжовыпаходзяцей” на сталічнай пляцоўцы Ок16, містычны “Гогаль. Fatum” у Гомельскім абласным драматычным тэатры, псіхааналітычны OEDIPUS (“Эдып”) у Гомельскім гарадскім маладзёжным тэатры. Зараз актыўна рупецца зацэліць “Песню песняў” у межах праекта “ТОК” Цэнтру візуальных і выканальніцкіх мастацтваў “Арт карпараціўн”. 21 снежня кола, можна сказаць, замкнулася: падчас цырымоніі закрыцця Нацыянальнай тэатральнай прэміі спадара Дзівакова віншавалі як найлепшага рэжысё-

ра ў тэатры лялек (за спектакль “Пліх і Плюх” Гомельскага абласнога тэатра лялек). Што казаць: справядлівае перамога!

І тут нельга не прывесці словы дырэктара мінскага абласнога тэатра лялек “Батлейка” Алы Паляковай, якія яна выказала на той жа ўрачыстай цырымоніі, атрымліваючы прыз за найлепшы спектакль у сваёй секцыі: “Цаніце моладзь, беражыце моладзь, давайце моладзі магчымасць працаваць!” Вось рызыкнула “Батлейка” дзевяціцца Яўгену Карнягу, каб той паставіў нетыповы для рэгіянальнай сцэны фізічны спектакль “Сёстры Граі” — і пра маладзечанскі тэатр зараз гавораць на ўсіх міжнародных фестывалях і конкурсах. Давярэў сталічны Маладзёжны тэатр сваю малую сцэну рэжысёру Дзмітрыю Багаслаўскаму — і яго “Чалавек з

Падольска” стаў адным з самых гучных драматычных прэм'ер мінулага сезону. Тая ж установа аддала сваю вялікую сцэну Дзянісу Паршыну — і пастаноўка “І не намі тое прыдуманна” па п'есе спадара Багаслаўскага вывела калектыву на першыя пазіцыі сярод дзяржаўных тэатраў, калі разглядаць іх з пункту гледжання прагі да эксперыменту, творчых пошукаў і аналізу тэндэнцый сучаснасці.

Па сваім асабістым рэйтынгу дазвольце мне назваць дырэктарам года Алену Маставенка. Кіраўнік Гомельскага гарадскога маладзёжнага тэатра адкрыта да творчых прапаноў ад маладых твораў, таму нядзіўна бачыць на далейняй рэгіянальнай афішы самыя гучныя на сённяшні дзень прозвішчы рэжысёраў. Як вынік — на фінальным этапе Нацыянальнай тэатральнай прэміі прайшлі міні-гастролі гомельскага калектыву: сталічным жыхарам дэманстравалі пастаноўкі ад Дзяніса Паршына (па п'есе “Ляцелі арэлі”) яшчэ аднаго знакамітага маладога драматурга Канстанціна Сіцешыка), Юрыя Дзівакова, Віталія Краўчанкі (“Метад”) апошняга стаў сёлета найлепшым спектаклем малой формы).

Фота Таццяны СВІРЭПА

Юры Дзівакоў атрымаў Нацыянальную тэатральную прэмію за найлепшую працу рэжысёра ў тэатры лялек (спектакль “Пліх і Плюх”).

Сапраўды, колькі разоў гісторыя даводзіла, што адданасць падмостваў адно сталаму пакачэнню мусіць прывесці рэспэктна да заспакаення, аднастайнасці, а часам — і банальнай нуды. Не бойцеся моладзі —

ідзіце няходжанымі сцежкамі! Каб уобачыць у калектыве вочы, што з'яўляюцца натхненнем, атрымаць прызнанне ад прафесійнай талакі і быць цікавымі глядачам.

раючыя, як дзікую грушку ў га-
лодны год. Але ў такога ўсё кру-
ціцца, едзе, грае і спявае, нават
бягуць рамонт сям-там робіцца.
Гэта безумоўны плюс. А вось аб-
салютная юрыдычная неабаро-
ненасць такіх спецыялістаў — аб-
салютны мінус. Трэба вучыцца
паважаць сябе і адстойваць сваіх.

Цяпер — пра раённыя музеі.
Большасць з іх я назваў бы пры-
дворнымі. Сутнасць такой назвы
мне патлумачыў калісьці адзін са
старшыняў райвыканкама: “Калі
да мяне прызджаюць дзеляваць
партнёры, я па гэтакіх павінен
пазнаёміць іх з нашым краем,
яго культурай ды гісторыяй. Каб
язык не ламаць, вязы гасцей у му-
зей, дзе ім падрабязна ўсё расказ-
ваюць. А потым ужо пачынаем
вырашаць дзеляваць пытанні”. У

такіх установах, як правіла, ёсць
усё: і воўк, і рышар, і салдацкая
каска. А пра ўсё — гэта ні пра
што. Няма сюжэтнага стрыжня,
адсутнічае інтрыга, аблічча яшчэ
шукаць ды шукаць.

Чарговы, вельмі сур’ёзны, на
мой погляд, пралік у стратэгіі і
тактыцы клубнай дзейнасці. У
бібліятэкараў ёсць прафесій-
ны рэспубліканскі конкурс, а ў
клубных работнікаў такая ма-
тывацыя для кваліфікацыйнага
росту цалкам адсутнічае. Крыў-
ды? Не тое слова!

У сувязі з недастатковым фін-
ансаваннем карэнным чынам
знізлася і выніковасць работы
Рэспубліканскага савета па пы-
таннях клубнай дзейнасці і на-
роднай творчасці. Каардынацыі
паміж абласцямі не стае храніч-

на. А ў раёнах прапаноўваюць:
не былі б лішнімі і рэспублікан-
скія спаборніцтвы паміж аўтак-
лубамі і аўтабібліятэкамі. Цал-
кам згодны!

Шмат разоў сёння пра малую
раздзіму. Цудоўна! У мяне, бадай,
адна прапанова: давайце не толькі
дыфірамбы вёсцы спяваць, а ду-
маць, як нам ёй канкрэтна дапа-
магчы, упрыгожыць ды захаваць.

І напрыканцы артыкула я
занёс бы ў лік вялікіх праблем
і падпіску на нашу газету. Яна
апошнім часам істотна зніз-
лася. Прычыны вядомыя: пры
нізкіх заробках у першую чар-
гу дбаюць пра хлеб. Але вельмі
не хочацца губляць прывапаных
сяброў. Нам яшчэ ёсць што ска-
заць адзін аднаму.

K

Тэндэнцыі, аднак

**“Мае” вынікі года не пра знаковыя і гуч-
ныя падзеі, што адбыліся ў “куруруемых
мною” ў нашай газеце галінах культуры,
а пра тэндэнцыі, якія былі, на мой по-
гляд, характэрныя для іх у 2018-м годзе:
мне падалося лепшым распеваць мена-
віта пра гэта, бо якім будзе іх уплыў на
айчынную культуру — на доўгім ці карот-
кім адрэзку часу — пытанне, вядома, цікавае...**

Алег КЛІМАЎ

Спяраша аб рэгіянальнай
культуры. Рэгулярна быва-
ючы з камандзіроўкамі ў роз-
ных кутках краіны, у самых
яе глыбінках, заўважыў тэн-
дэнцыю на ратацыю кадраў:
у апошнія гады два — тры ў
кіраўніцтва ўстановамі ку-
льтуры вылучаецца маладое
пакаленне. Гэта нармальна,
здоровая з’ява — змяняль-
насць кадраў. А калі ў айчын-
ную культуру, як мне часам
здаецца — дзе-нідзе касця-
ню, замшлую, залішне за-
адміністраваную — прыхо-
дзяць з актуальнымі ідэямі і
незвязанымі рукамі, і ідэям
гэтым і рукамі даюць волю
ці нават права на памылку,
абы быў рух наперад і ўверх,
то і вынікі ўражваюць. Аб-
надзейвае, калі свежаму по-
гляду давяраюць так зірнуць
на становішча спраў у бягу-
чай культуры з ракурсу XXI
стагоддзя — з незлічонымі
прапановамі і актыўнасцямі
дня сённяшняга, каб потым
нешта было рэалізавана ў ад-
паведнасці з сучаснымі су-
ветнымі творчымі працэсамі.
Але пры гэтым, вядома ж,
не варта забываць пра пера-
емнасць пакаленняў, навод-
маш адмаўляючыся ад раней-
шых напрацовак, варта браць
на ўзбраенне з іх тое, што і
зараз дзейсна, быць можа, у
абноўленым варыянце.

Але ў сувязі з такой рата-
цыяй ёсць і пра што яшчэ
адумацца. Па сваёй атрыман-
най у навучальных установах
адудакцыі некаторыя з новых
кіраўнікоў да культуры пра-
мога дачынення не маюць.
Натуральна, што дылетант
дылетанту розніца. І калі на
высокую пасадку прыходзіць
сапраўды таленавіты чала-
век — з небанальнымі мер-
каваннямі, з надзённымі тэ-
мамі, які хутка напрацоўвае
кампетэнтнасць — гэта адно.
І зусім іншае, калі такім чы-
нам перш за ўсё затыкаюць
прыламы. Тыпу, як-небудзь
вышыве чалавек, а не, дык і
спісаць на яго ўсе агрэхі мож-
на, маўляў, а што вы хацелі,
раз у канкрэтную культуру
іншыя — тыя, што вучыліся
ёй, не ідуць? Устаноўкі такія
вядуць існаванне нярэдка жа-
ласнае.

У завяршэнні — аб поп-
музыцы. Тут усё як у тым
танку. Так, да нас дакаціўся
масавы рэп. Сёння хіп-хоп-
артысты — самая жаданая
выканаўца на клубных пля-
цоўках. Аднак, па большай
частцы прышоў рэп да нас,
як гэта чысьцюм заралася і з
іншымі кірункамі, з перадачы

расійскага брата, а ў гэтай
краіне, як свярджваюць там-
тэйшыя музычныя крытыкі,
жанр гэты паволь дзімаецца.
Таму асабіста мне ўсе гэтыя
другасныя і трацічныя “цімы”
не здаюцца годным адмысло-
вай увагі. Але раз наш “піпл
глынае”, стала быць, я не маю
радуе ж у беларускім
хіп-хопе мяне адно, што ў па-
раўнанні з тым жа расійскім
калегам, айчынныя “цімаці”
сваёй грамадзянскай пазіцы-
яй, выяўленай пры дапамозе
мажаршчыны, публіку не “па-
ліваюць”. Зрэшты, ды і хто ім
дасць гэта зрабіць?

Эстрада родная, напэўна,
заглухла надзейна, калі зусім
нічога не чуваць аб Нацыяна-
льнай музычнай прэміі ў галі-
не папулярнай музыкі “Ліра”,
у якой вяршэнствуюць намі-
нацыі “лёгка”. Калі не памы-
ляюся, у адпаведнасці з край-
нім рашэннем, праводзіцца
гэтае мерапрыемства павінна
раз у два гады. Апошняя пра-
йшла ў 2017-м. Вы што-не-
стагоддзя — з незлічонымі
наступнага? І я. З прэтэндэ-
нтамі на ўзнагароды, мабыць,
туга. Ды і зразумела, у прыват-
насці, чаму: вунь малады пеў-
чы параснік, пару разоў засвя-
ціўшыся ў эфіра, ігнаруючы
хоць нейкую раскрутку на ра-
дзіме, адразу ірве ўдзельнічаць
у замежных вачальных тэле-
конкурсах. З перамогамі на іх,
праўда, не густа.

Творчасць беларускамоў-
ных маладых ды ранніх, даро-
чы, на ўсю моц папулярызуе
адзін буйні і, безумоўна, аўта-
рытэты інтэрнэт-партал, які
нядаўна адзначыў свой чар-
говы юбілей, з чым яго шчы-
ра і віншую! Але вось слухаў я
перыядычна гэту творчасць,
датаваную 2018-м, і валасы на
майёй галаве, здаралася, вару-
шыліся. Дрэнна — хай і не ва
ўсіх, але ў многіх і многіх —
усё: з галасамі, іграй музы-
каваннямі, мелодыямі, тэкстамі,
аранжыроўкамі, запісам. А
рэсурсы той, нібы здзекучы-
ся, яшчэ прапануе слухачам
выбраць і лепшыя з таго “ба-
лявання”. А яшчэ гэты партал
найлепшым рок-гуртом года
абвясціў магілёўскі калектыў
Nizkiz, якому дзесяць гадоў. І
тут я з інтэрнэтчыкамі згодны:
крызіс не абышоў бокам і аль-
тэрнатыву.

Увогуле, Год крызісу — так
я пазначыў для сябе 2018-ты
ў папулярнай музыцы. Ну
а што падкладзе культуры
2019-ты — будзем разбірацца.
Хочацца, каб нешта такое, як
у дзішнстве, калі Дзед Мароз
клаў пад ялінку самыя пры-
емна-нечаканыя для нас пад-
арункі. З Калядамі і Новым
годам вяс!

K

Докшыцкі раён: аўтабібліятэка рэгулярна наведвае аддалёныя вёскі і ўзідку.
Адзін з прыпынкаў — у вёсцы Юркаўшчына.

Страты і адраджэнне

У мяне 2018-ы асацыюецца з рэзкай
зменай пакаленняў. Адзін за адным сыхо-
дзяць старэйшыя творцы, якія ў пасля-
ваенныя гады і ў час хрушчоўскай адлігі
былі маладымі парасткамі нашай ку-
льтуры. Сыходзяць так званыя шасцідзя-
сятнікі. Іх месца паступова займае нашое
сярэдняе пакаленне, якое прыйшло ў
прафесійнае мастацтва ў 1970 — 1980-я. Хаця,
пагаджуся, заняць чыёсьці месца ў мастацтве
папросту немагчыма — можна паспрабаваць
сыграць тую ж ролю, а ўсё роўна яна атрымаецца
іншай.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Вядома, гэты працэс не адна-
гадовага вымярэння. Але сёлета
ён стаў настолькі відавочным,
што вымусіў задумацца пра
надыход адпаведных стылёвых
змен, якія, дарэчы, ужо пачалі-
ся і ўсё больш замацоўваюцца.
У мастацтве ўвогуле без праця-
гу традыцый немагчыма. Нават
калі ўзнікаюць рэвалюцыйныя
памкненні зрабіць усё з даклад-
насцю наадварот, цалкам абвер-
гнуць складзеныя заканамер-
насці, раптам высвятляецца,
што карані гэтай з’явы дзесці ў
глыбокай даўніне: сувязь часоў
калі і парушаецца, дык усё роўна
з часам аднаўляецца — вядома,

па-новаму, з іншымі адценнямі
і акцэнтамі, бышам дэманструю-
чыя неўміручасць самой душы
кожнага з мастацтваў.

Калі ж адзначаць лепшае,
што з’явілася за год, дык звярну
ўвагу на нядаўнюю суветную
прэм’еру ў сталічнай філармон-
іі (і далейшую яе тэлетрансля-
цыю) буйнога вакальна-сімфа-
нічнага твора Ларысы Сімаковіч
“Скарына. Вяртанне” (словы
Барыса Жанчака) з жанравым
азначэннем “сем сцэн жыцця”.
За такім знешне побытавым
разгортам (нараджэнне, студ-
дэнцтва, маладосць, каханне,
замежжа, вяртанне на радзіму,
канец зямнога шляху) хаваецца
таемнічым-філасофскі зрэз —
жыцця і самога Скарыны, і ко-
ж-

K

На Воранаўшчыне і дасёння мясцовы люд засцілае мэблю або вешае на сцены тканыя поцілкі і дываны. Ужываюць іх і на вяселлі, і падчас пахавання — ва ўсе важныя моманты жыцця.

Неўзабаве традыцыйныя тэхнікі ткацтва з таго краю атрымаюць статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Такое рашэнне было прынятае 19 снежня на пасяджэнні Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны.

Антон РУДАК /

Фота прадастаўлена Воранаўскім РЦКНТ

Станіслава Міхно з вучнямі.

Ніты, пераборы, уткі...

Пра традыцыйныя ткацкія тэхнікі вырабы каларовых узорных поцілкі і дываноў у апрагарадку Пагаародна распавяла металыст па музеях і гісторыка-культурнай спадчыне Воранаўскага раённага цэнтры культуры і народнай творчасці Грына Янкелайш. У гэтым паселішчы жыве народны майстар Рэспублікі Беларусь Станіслава Міхно, якая перадае сваё ўмельства наступным пакаленням майстроў.

Адна з гэтых пераемніц, хормайстар Пагаародненскага цэнтры культуры і народнай творчасці Анжэла Ладшы, прачытала міні-лекцыю, прысвечаную

асноўным узраўтваральным тэхнікам ткацтва. Як выявілася, гэта цэлая навука, і хіба спецыяліст можа адрозніць, скажам, двухслойнае ткацтва з паліхромнымі ўтковымі палосамі ад двухкаковага перабору на дзвюх нітах з адной прышкільнай ніткай і двума кантраснымі па колеры ўткамі.

Тым не менш, ахвотны гэтую навуку спасцігнуць, на шчасце, знаходзяцца. Сёння ў Пагаародне — трое носьбітаў мясцовай тэхнікі, а таксама дзевяць пераемнікаў, працуе школа ткацтва. Як адзначылі падчас дыскусіі члены рады, вельмі важна, што ў той вёсцы не проста жывуць асобныя майстры,

якія валодаюць тэхнікай ткацтва, але існуе супольнасць, якая захоўвае гэтую традыцыю — а на сёння тое для Беларусі з'ява вельмі рэдкая. Хаця яшчэ паўстагоддзя таму такіх вёсак у Панямонні было багата.

Гэта не першая ў Беларусі мясцовая традыцыйная ткацтва, якая атрымае статус элемента нематэрыяльнай спадчыны. У Дзяржспіс ужо ўключаны беларускае ткацтва Панямоння, ткацтва падвойных дываноў у вёсках Гудзевічы Мастоўскага раёна і Падбела Камянецкага раёна і гэтак далей. Але поцілкі і дываны з Пагаародна — усё ж адметныя. І перадумі яны вабяць вока разнастайнасцю колераў і кампазіцый узораў.

Гэта адзначыла і выкладчык Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Грына Мазюк, якая выступіла на пасяджэнні ў якасці эксперта. На яе думку, асаблівасці ўзораў на поцілках і дыванах з Воранаўшчыны падкрэсліваюць іх сувязь з балцкай мастацкай традыцыяй.

Варта адзначыць, што незадоўга да гэтага пасяджэння Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады яе склад быў істотна зменены і пашыраны. Новы старшыня рады, намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Сяргей Шарамеўшэў падкрэсліў: чым больш упэўненай і адкрытай будзе пазіцыя рады, тым большай будзе яе грамадская вага. Таксама было адзначана, што неабходна развіваць працу на міжнародным узроўні і рабіць прапановы для ўнясення аб'ектаў нашай краіны ў спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Звяртаючыся да работнікаў культуры Воранаўшчыны, старшыня рады заклікаў іх актыўна ўдзельнічаць у захаванні, распаўсюджванні і папулярнаванні элементаў нематэрыяльнай спадчыны. І ахвотны вершыца, што гэты заклік пачуць. Як адзначыла Анжэла Ладшы, трэба імкнуцца да таго, каб тэхнікі ткацтва каларовых узорных поцілкі з Пагаародна зрабіліся брэндам Воранаўшчыны, ды і ўсёй Беларусі.

K

На маю думку

Пан не без заган

Зміцер ЮРКЕВІЧ, гісторык-архівіст:

У нумары "К" за 15 снежня быў апублікаваны матэрыял шановнай спадарыні Дар'і Амяляковіч "Пан Тадэвуш": вяртанне кінаэпапей — пра паказ знакамітай польскай стужкі. З гэтай нагоды хацелася б падзяліцца з чытачамі сваімі ўражаннямі.

У той вечар у кіна-тэатры "Масква" было людна. На кінапаказ сабраўся ці не ўвесь цвет беларускай інтэлігенцыі. Умоўная "аркестравая яміна" поўнілася музычнымі інструментамі і піпітрамі. Настрой панаваў святочны. І такім бы ён і застаўся, калі б не некалькі "але".

У інтэрнэце дзе-нідзе анонс кінапаказу быў дапоўнены прыгожай афішай на беларускай мове.

Але наведвальнікаў кіна-тэатра сустракала тая самая афіша-застаўка на ўвесь экран, толькі ўжо па-руску. Пітры былі перакладзеныя таксама на рускую. Ды і якасць перакладу прымушае жадаць значна лепшага. Месяцамі да непазнавальнасці скажаецца "сэнс і фактура". Таксама пазнаюцца фрагменты перакладу з іншай экранізацыі таго самага твора, знятага ў 1999 годзе Анжэлам Вайшам.

Пра пітры мой яшчэ пагаворым, але спярша перанясёмся ў 2014 год, калі адбыўся прэм'ерны паказ гэтай стужкі беларускаму глядачу. Цудоўны саўндтрэк, якім аздобілі стужку падчас рэстаўрацыі ў 2012 годзе, замянілі "новым музычным працываннем" польскага кампазітара і выканаўцы Марціна Пукалюка. Як на мой густ, яно значна саступала па якасці, але гутарка нават не пра гэта. Запомнілася прамова спадара Пукалюка і яго інтэрв'ю, дзе ён называў твор Міцкевіча "польскай нацыянальнай паэмай", якая адлюстроўвае "наш нацыянальны характар". І прызнаўся, што быў здзіўлены такой увазе беларусаў да постаці Міцкевіча: "Я ведаў, што да

Адама Міцкевіча маюць адносіны Літва, літоўцы, але што і беларусы — я проста не ведаў".

І мяркуючы зараз самі. Паэма напісаная ў Парыжы ліцьвінам-беларусам, які быў народжаны на Наваградчыне і ніколі не быў у Польшчы. Дзея ў твораў у тых мясцінах і адбываецца. Галоўныя героі — "ліцьвінскія" шляхціцы.

Сёлета падобных здзіўных заяў не было. Праўда, адзіная прамова, якая прагучала перад другой "прэм'ерай", Міцкевіча да Беларусі таксама не наблізіла. Хаця, напэўна, казаць тут найперш трэба было пра постаць генія, які аб'ядноўвае народы.

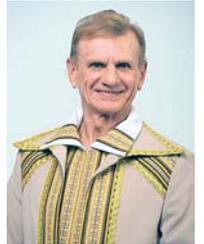
Адзінае, што застаецца па-за крыгтыкай — гэта музыка беларускага кампазітара Каштанціна Яськова. Яму, разам з музыкантамі сімфанічнага аркестра, гледчыя апладзіравалі стоячы.

Страта

На саломінцы душы

Анатоль Кашталапаў памёр у Каляндарны вечар — 24 снежня, а 20-й гадыне. Можа, яго музыка спатрэбілася на нябёсах? Пэўна, так і ёсць. Бо і захварэў ён ажурат у дзень стварэння Беларускага дзяржаўнага ансамбля народнай музыкі "Свята", у якім прапрацаваў роўна 30 гадоў, апошнія ж 17 з іх быў мастацкім кіраўніком занага калектыву.

Заслужаны артыст нашай краіны, Анатоль Міхайлавіч папраўдзе ствараў святочны настрой, атмасферу народнага святкавання — нашага, а не краін-суседзяў ці кагосьці іншага. "Беларускасць" гэтага артыста была не папярэдняй ці паказнай, а ва ўсіх сэнсах прыроднай — натуральнай, неад'емнай часткай яго натуры. Ураджэнец Магілёва, Кашталапаў здаўна цікавіўся фальклорам, выпраўляўся ў экспедыцыі, падглядаў-падслухваў народныя песні, танцы, найгрышы, прыпеўкі. І атрымаўшы гэты музычна-танцавальны штуршок з яркім сялянскім каларытам, перадаваў яго далей "па эстафетце": выкарыстоўваў знойдзенае ў сваіх новых кампазіцыях.

Ён паспеў вельмі многа. Спачатку на яго творчым шляху была танцавальная група Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Генадзія Цітовіча. Потым — знакаміты Беларускі дзяржаўны харэаграфічны ансамбль "Харошкі", ля вытокаў якога ён стаяў. Нарэшце, у 1988-м Кашталапаў прыйшоў у "Свята", створанае Васілём Купрыянкам, і застаўся тут назаўжды.

Рыхтаваўся да юбілею: 20 ліпеня справіў уласнае 70-годдзе, а святочны канцэрт запланаваў на люты, каб цалкам была гатова новая праграма, складзеная з яго твораў. І гэта не дзіва, бо цягам апошніх гадоў яшчэ ён напісаў больш як 40 кампазіцый для свайго калектыву, сам рабіў аранжыроўкі. У рэпертуары ансамбля пераважаюць яго творы! А песня "Гуляй, душа!" даўно лічыцца за народную. Дый у танцах ён сам прыдумляў рухі! Бо ў народзе гэта павязь спеваў іх ігры на музычных інструментах з характарным прытанцоўваннем ніколі не называлася мудрагелістым "сінтэзам мастацтваў" — яна была папросту тым багатым на адценні адзінствам настрою, у якім у той ці іншы момант знаходзіцца душа. Ці ж не ў такім стане жывуць народныя музыкі? Яны не могуць не рухацца, сплятаючы музыку паветра і цела ў адзіным парыве.

Анатоль Кашталапаў многае рабіў упершыню. Ды неяк заставаўся ў ценю, не імкнуўся абавязкова прывесці сабе аўтарства. Сёння нікога не здзіўні музыцыраваннем на той жа саломінцы. Гэты дзіўны музычны інструмент трывала прапісаўся ў многіх прафесійных і нават некаторых аматарскіх калектывах. А ў 1979-м, як распавёў мне яго маладшы калега па "Свяце" Вячаслаў Статкевіч, Кашталапаў убаць у гэты прымём на Слуцчынне ў народнага мастака Пратасевіча — і вывёў тую чаротку, бы новую прымадонну, на сцэну.

Дый як было не зайтраць яму яшчэ і на саломінцы, калі ён валодаў ледзь не ўсім народным інструментарыем: граў на баяне, гармоніку, разнастайных лудачках, акарыне, флейце. Невыпадкова ў свой час менавіта ён стаў правобразам дудара, што глядзіць на нас з мазачнага пано Аляксандра Кішчанкі на адным з жылых будынкаў па праспекце Незалежнасці насупраць Нацыянальнай бібліятэкі. Там ён заўжды малады. А ці ж не такой была ягоная душа?

Надзея БУНЦЭВІЧ

K

Мінулым тыднем прайшла апошняя лекцыя цыкла “Ад Баха да Гершвіна: гутаркі пра класічную музыку і мастацтва”, які па суботах цягам апошніх двух месяцаў збіраў у галерэі Міхаіла Савіцкага зацікаўленых слухачоў. Гэты цыкл з’явіўся адным з праектаў Музыкальнай школы Арцёма Шаплькі. І стаў сугучным сучаснай павінна быць сёння музыкае і, шырэй, мастацкае, гуманітарнае асветніцтва? А музыкальная школа — на якія вынікі ёй трэба працаваць? Бо гэта можа быць і дасягненне прафесійнага ўзроўню, і, наадварот, падрыхтоўка шматлікіх аматараў — тых, хто не страціць любові да музыкі пасля заканчэння навучання. І якім дысцыплінам тады трэба вучыць? Ці патрэбна пачаткоўцам тэорыя? У якім аб’ёме? І як утвора пераадолець існуючы разрыў паміж музыкай акадэмічнай і эстраднай?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Усе гэтыя пытанні — далёка не пустыя. Больш за тое, іх актуальнасць узрастае з кожным днём. Бо адной з галоўных праблем сучаснай беларускай музыкальнай культуры, нягледзячы на ўсе намаганні зацікаўленых арганізацый і творчых асоб, з’яўляецца магчымасць нашых лепшых салістаў напоўніцу рэалізаваць свае творчыя дасягненні не толькі па ўсім свеце, але і на радзіме.

Прычым тут нашы музыкальныя школы? А пры тым, што іх шматлікія выпускнікі чамусьці потым не імкнуцца запоўніць філарманічныя залы. І ў нашай музыкальнай культуры ўзнікаюць нажніцы: папраўдзе найвышэйшы сусветны ўзровень прафесійных акадэмічных музыкантаў не знаходзіць адпаведнага попыту. І хаця колькасць удзячных слухачоў апошнім часам паступова пачынае расці, усё роўна яна пакуль мізэрная. Асабліва ў параўнанні з заходнеўрапейскім замежжам, куды на тыя ж калядныя святкаванні звычайна выпраўляюцца сучасныя натоўпы нашых музыкантаў, не адчуваючы ніякіх праблем з публікай.

Прычыны такога стаўлення трэба шукаць у асаблівасцях музыкальнага выхавання. Гукавое асяроддзе, што атачае нас з дзяцінства, пераважна эстраднае. А дзіцячыя музыкальныя школы і школы мастацтваў, дзе навучанне скіравана на класіку, імкнуцца найперш выявіць таленты, заклаці і прывіць асновы прафесійнага выканальніцкага майстэрства. Толькі хіба ўсім вучням гэта патрэбна? Большасць абірае такія школы дзеля агульнага развіцця — нават каб дзіця не швэндалася абы-дзе, а было занята справай. Які тады сэнс развучваць гамы, будаваць інтэрвалы на сальфеджыя?

Вось і атрымліваецца часам, што па заканчэнні навучання “з-пад прымусу” класіка пачынае асацыявацца з сумным школьным вопытам. І чалавек, пры ўсёй сваёй любові да музыкі як крыніцы эмоцый, набывае стойкую алергію на акадэмічныя творы. Не, я ні ў якім разе не хачу кінуць камень у нашы школы! Там працуюць папраўдзе адданыя выкладчыкі, літаральна ў кожным з такіх педагогічных калектываў робіцца разнастайныя захады, каб зрабіць навучанне больш прывабным: распрацоўваюцца новыя вучэбныя праграмы, пашыраецца рэпертуар, актывізуецца канцэртная дзейнасць, право-

дзяцца разнастайныя конкурсы. Але адным з галоўных паказальнікаў добрай працы такіх навучальных устаноў па-ранейшаму застаецца колькасць тых, хто працягнуў навучанне далей — паступіў у музычны каледж, а значыць, паспрабаваў звязаць сваё жыццё з гэтай прафесіяй. І гэта не можа не ўплываць на ўсю музыкальную педагогіку.

На іншым полюсе — безліч студый ранняга (і ў тым ліку музыкальнага) развіцця, прыватныя заняткі для дарослых. Але як не памыліцца і знайсці сярод усёй гэтай разнастайнасці менавіта тых выкладчыкаў, якія прафесійна валодаюць і музыкальнымі прамудрасцямі, і сучаснымі метадыкамі, і асаблівасцямі псіхалагічнага падыходу?

У ПОШУКАХ СВАБОДЫ І ФАНТАЗІІ

Пра гэта дбаюць не толькі бацькі, але і, як высветлілася, маладыя музыканты. Яшчэ ў гады вучобы ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі піяніст Арцём Шаплька пачаў задумвацца пра тое, як вярнуць у музыкальную адукацыю для пачаткоўцаў свабоду, фантазіюнасць, індывідуальны падыход не толькі на ўзроўні выканальніцкага рэпертуару, але і саміх вучэбных праграм. Сёння Арцём — саліст сталічнай філармоніі, лаўрэат міжнародных конкурсаў, ступендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. І да ўсяго — заснавальнік установы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, якая так і называецца — Музыкальная школа Арцёма Шаплькі.

— Дзяя публічных лекцый узнікла спонтанна, — распавядае Арцём. — Але хацелася выйсці за межы ўласна школы. Каб людзі, якія на філарманічных канцэртах шчыра апладыруюць між часткамі буйных твораў і нават у кожнай паўзе, не разумеючы, чаму іх не падтрымлівае ўся зала, атрымалі нейкі гісторыка-тэарэтычны падмурак. Трэба было знайсці памяшканне, і я ўзгадаў Мастацкую галерэю Міхаіла Савіцкага, дзе мне даводзілася выступаць там і раць ёсць у выставачнай зале, і магчымасць прадэманстраваць аўдыя-ці відэазапісы, і акустыка добрая. Кіраўніцтва пайшло насустрач. Думаю, такі тандэм музыкі з жыванісам пайшоў на карысць абодвум відам мастацтва. Бо лекцыямі зацікавіліся не толькі аматары музыкі, але і тыя, хто хацеў бы да іх далучыцца. Мы рабілі разлік і на сямейнае наведванне: дзедзі да 14 гадоў праходзілі бясплатна, але разам з бацькамі. Набыццё абанемента

Нажніцы між класікай і папсой

Заснавальнік школы Арцём Шаплька і лектар-музыказнаўца Белдзяржфілармоніі Варвара Царук.

на ўвесь курс каштавала танней, чым на кожную лекцыю паасобку. А ўлічваючы, што апошняя субота была працоўнай, перасунулі пачатак на гадзіну пазней.

— Экспрэс-курс у дзесяць заняткаў — задача амаль невыпаўняльная, — працягвае размову лектар-музыказнаўца Беларускай дзяржаўнай філармоніі Варвара Царук. — Але ідэя Арцёма ўявілася цікавай, вымусіла шукаць новыя ракурсы, формы падачы матэрыялу, выкарыстоўваць не толькі запісы і жывое выканальніцтва, але і інтэрактыў.

ПАКУЛЬ ШТО ПЕРШАЯ І АДЗІНАЯ

А што ж сама школа? Наколькі ўдалося рэалізаваць усё тое, пра што марылася, у рэальнасці? Што, магчыма, выклікала цяжкасці? Якія перспектывы ў такой навучальнай установы і яе выпускнікоў?

— Улічваючы, што музыканты — людзі творчыя, для мяне самымі складанымі былі пытанні юрыдычныя, — працягвае Арцём Шаплька. — Тым больш, што навучальнага ўстанова такога кшталту аказалася першай і пакуль адзінай: не было на што абарперсіся. Але я звярнуўся да прафесійнага юрыста, які дапамог падрыхтаваць усе неабходныя дакументы і зарэгістраваць школу ў адпаведнасці з нарматывамі Кодекса аб адукацыі.

8-гадовая дзяўчынка і 12-гадова хлопчык. І гэтая розніца ва ўзросце — толькі на карысць! Звычайна хлопчыкі-падлеткі не любяць займацца тэорыяй, яны скіраваны на практычныя навыкі. А тут ён узяў своеасаблівае “шэфства”, пачаў сам глумачыць ёй навуковыя “прамудрасці”.

ДАЦЬ ТОЕ, ЧАГО НЕ СТАЕ

Дэтальна вывучаю сістэму навучання ў школе Арцёма Шаплькі і разумею, што ў ёй няма ніякіх іспытаў, залікаў, звыклых адзнак. Вынікам становіцца ўдзел у канцэрце. Але — па жаданні. Само разуменне таго, што выхад да слухачоў не абавязковая справаздача, а ўзнагарода для самаго, дазваляе пераадолець тое, што завецца “страхам сцэны” і бывае ўласціва нават знымым прафесіяналам.

— Так, мы не выдаём пасведчання дзяржаўнага ўзору, — гаворыць Арцём. — Нашы праграмы шмат у чым эксперыментальныя. Але мэта адна — даць чалавеку тое, чаго ён прагне, чаго яму не стае. І не абмяжоўваць тэрміны дасягнення. Хочаш вывучыць любімы твор? Калі ласка. Для гэтага трэба зрабіць тое і тое. Калі дакладна выканаш усё заданае — твая ўласная справа. Але без гэтага ты не зможаш рушыць далей. Што ж тычыцца абраных інструментаў — гэта, зноў-такі, уласны выбар кожнага. Сыходзячы з гэтага, я і шукаю пэўных выкладчыкаў. Сёння запатрабаваны фартэпіяна, флейта, гітара, цымбала. З’яўляцца іншыя патрэбы — адпаведна, знойдуцца і неабходныя педагогі.

Слухаю і думаю: ці значыць гэта, што Музыкальная школа Арцёма Шаплькі — выратаванне ад усіх праблем? Не. Ці што гэта адзіна правільная сістэма навучання? Ні ў якім разе! Выснова, падобна на тое, атрымліваецца іншая: сістэмы навучання могуць і павінны быць рознымі. Трэба, каб нязменным заставалася адно — прафесіяналізм тых, хто прапановае свае паратывы: развучыць любімую мелодыю, каб бліснуць перад калегамі. А хтосьці імкнецца да большага. І кожны мае рацыю! Асабіста я чым далей, тым больш разумею, што музыка, як і ўсялякаму майстэрству, трэба вучыцца ўсё жыццё. Да гэтага, дарэчы, прыходзяць і некаторыя нашы выхаванцы. Былі такія выпадкі, калі чалавек пачаў займацца на музыкальным інструменце, а потым вырашыў цалкам перайсці на тэорыю музыкі. Бо ён па сваёй прафесіі — праграміст. І, як аказалася, будаваць інтэрвалы, акорды яму больш цікава, чым авалодаць іграй на фартэпіяна ці гітары. Гэта для яго — новая мова, яшчэ адна “матэматыка”. А ў групе па сальфеджыя разам вучацца

Абломай. Версія 2.0

У репертуарі Національного академічного драматичного театру імя Мاکсіма Горькага з'явився чарговий комедія. Вибір, на перший погляд, незвичайний для дазенага колективу — на різкопливх пострах стайць провідниця драматурга Міхаїла Угарава. Новае імя і наспраць радка “ржысьбар” спектакль “АбломаOFF” паставіла без пляч хвілін дыпламаваны спецыяліст Марыя Матох. Але ці пойдзе наватарства далей афішы?

Настася ПАНКРАТАВА / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

На пачатку 2000-х п'еса Міхаїла Угарава нарабіла шуму ў Маскве. Лічыцца, што тэкст, у якім прапанавалася пал іншым ракурсам паглядзець на класічнага героя вядомага са шкоты рамана Івана Ганчарова, паклаў пачатак руху новай драмы. Спідар Угараў першым заварыў пра тое, што ў нашым “сэніі” стала здацца занадта дзейнасьці, вкол, кулы ні паглядзі, алыны Штопыны. Таму менавіта такія, як Абломавы, патрэбны ўсім нам, каб лапамагань у неабходны момант скідаць хуткасьць у жыццёвай пляні і вучыцца выдываць. Яго думка працягла па безліч тэатраў, п'еса ўжо стала класікай. Таму выбар Марыі Матох літаратурнай асновы для дыпламнага спектакля нельга назваць рызыкаўным — усё ж матэрыял правяраны часам.

Усё ж тэатр вырашываў перастрахавацца: на афішах побач з прозьвішчам студэнткі пятага курса ржысьбэрскага аддзяленья Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (дзяўчына заканчвае курс Сяргея Кавальчыка — галоўнага ржысьбэра НАДТ ім

Максіма Горькага) пазначаны мастацкі кіраўнік пастаўкі — народны артыст Беларусі Барыс Лудніка. І вось гэтая схема, калі дэбютант пчыльна апыкаўшы вядомы ў прафэсій лодзі, у чарговы раз прынесла не самыя раласныя вынікі. Ад моладзі чакаець неспадарнага палывоку, рызыка, хаця б спробы зрабіць лепша не так, як усё пазнаваць інакш. Калі, як не ў студэнтах шукаць свай асаблівасьці пошчы і пераварочываць нешта з ног на галаву? Тым болы, маючы на руках такі шыкоўны матэрыял!

Настася Шпакоўская

Пазнаўшыся “АбломаOFF” у праграмы лірычнай трагікамедыі, тэатр ні на крок не адступіла ад свайей традыцыі: дзе вясёлае дзейства з сентымэнтальным адступленьям і трагічным (для большай важкінасьці) фіналам. Падтэксты тут не маюць значэньня, бо на аналёзіце усё час няглыбін прастак Лыя Лыль (Сяргей Саванюк) — хопі і абялыны, але досыць недалекі і даўны. Яму можна суперажываць — так з зямлянкам называюць за няўжодным дэманікам, але ці даюць яго прыгоды спажываю для разваг? Побач мусіцьна чалавек адной эмоцыі (і

Ці стаў Абломаў Сяргей Саванюка цэльным чалавекам?

Дзе танцаць з рапірай?

Канал “Культура” Беларускага радыё дае прэм'еру: учвары 30 снежня прагучыць новы вядзёбэскае “Танец з рапірай” па п'есе Ягора Кошова, якая перамагла ў конкурсе “Беларускі радыётэатр у XXI стагоддзі”. Драматург распыў пра дзяўчыну, якая выпадкова пазнаёмілася з фэктаваннем і прывяціла яму усё жыццё. Гэтая тэма актуальна гучыць напярэдадні Другіх Еўрапейскіх гульні, якія пройдуць у нашай краіне ў 2019 годзе.

Настася ПАНКРАТАВА
вух драматургаў і тэм для айначнага радыётэатра. Ягор Кошэў супраюічыць з Беларускай ралёе не першы раз. Летась па п'есе гэтага аўтара была запісана аўдыёпастаноўка “Злачынства і пакарэнне на берагах Свіслачы”. У новай рабоце драматург уздымае адзін з тэмных тэм чынарскі, адланасці, каханні, саперніцтва і ўплыў творчасці. Галоўныя ролі агунылі народная артыстка Беларусі Вольга Клебановіч і маладая актрыса Ірына Цвяткова, для якой гэтая дэбют у радыётэатры. Упершыню прагучыць у афіры і галасы Паўла Паўлюшы, Вікторыі Каправай і Аляксандра Тарасова. У спектаклі таксама задзейнічаны акцёры Святлана Шмохіна, Андрэй Кавальчук, Уладзімір Трапанюк.

Ржысьбэр пастаўкі — Ліка Пташук. Яна працавала ў камандзе з гукарэжысэрамі Валерыем Бялявым і Сяргеем Бутоўскім. Музыку да спектакля напісала кампазітар Вольга Падагійская. У запісе музачнага матэрыялу для прэм'еры браў удэл сімфанічны аркестр Белгэларадзікаём-кантэі Рапэўскага афіры, і яму адкрывае інфармацыя пра мастацкі стых плаката. Таксама ён можа давацца пра

што рабіць, калі тыдні планарна падводзяць да торта з дэсэціна свечкам, перыяд замінавання чаруюнымі прынцыпамі дзі катамі ў ботах застаецца ў глыбокім дзяіньстве, а жыццё раз-пораз ужо агаломшвае несправядлівасцю і становіцца заўважнымі яго складанасці? Тэатрам вельмі лёгка працаваць з казкам для малечы, а вось наводзіць масты з крыху пасталеўшай аўдыторыяй, якая ўжо шукае адказ на пытанні пра пошук сябе ў свеце, атрымаеца не заўжды. Шчаслівае выключэнне з гэтай заўважкі — Беларускі дзяржаўны тэатр лях, дзе дзім адбылася прэм'ера спектакля “Хлопчык, які плаваў з піраньямі” па кнізе сучаснага англійскага пісьменніка Дэвіда Алманды.

Настася ПАНКРАТАВА / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Падальзіце да дзіцячай афішы лубога тэатра нашай краіны. Да варажыбі не хадзі, каб праказаць, што вы там пабачыць: карагод Папалушак, Чырвоны Кантэрыўка, Беларуская абавязковым дадаткам падчас рэпэтыцыі, але азежны персанажы часта супраціўлялася гэтаймаву матэрыялу. Вибір былі для галоўнага героя няглыбіннага кармнезюччак, што нагадвае пісонік для немаўліцы, выспікае разрыўна бяз беспаламожна развэсты рукамі... Дзеаршій новага спектакля, створанага сігнаграфам Веніямінам Маршакам, нагадаў пра нядаўна пастаўлены ў Маладэчынскім тэатры спектакль “Не намі тое прыдумана”. У Горькаскім тэатры таксама галоўным элементам сталі шырма з гумавымі сужамі, праз якія з'яўляліся і зніклі акцёры. Толькі ў “Абломаўскім” варыянце тэа стужкі былі намертва замашаны, дыктучы тым самым межы для руху дзеяння. І калі ўжо з'явілася гэтак няўлоўнае параўнанне, то завяршыць хочацца пажаданнем. Моладзі — вучыцца намагацца сваю дарогу ў творчасці (гэта магчыма — адзінае на кале!) А самавты мэтрам — крыху адпусціць пэдагагічную аборь. Ваш досвед — бясспрэчна! — бясспрэчна і неабходны для новага пакаленьня, але гучаючым тэба і свае гукі панабіваць.

Водгулле канфлікту эпох

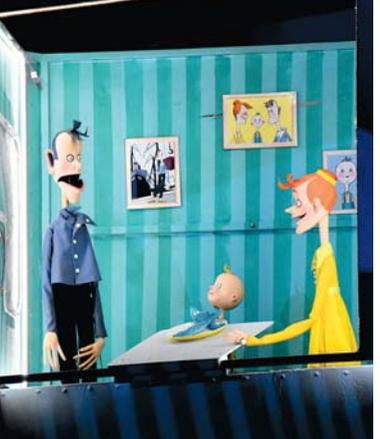
Выстава “Беларускі кінамаграф 1920 — 1930-х гадоў у кінаплакату”, якая адкрылася ў Музеі гісторыі беларускага кіно, набліжае нас да тых часоў, калі наш кінамаграф рабіў першыя крокі. 35 поўнафарматных рапрынтаў мастацкіх афіш дазваляюць наведвальнікам адчуць дух той эпохі.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ / Фота Ганны ШАРКО

— Да пачатку XXI стагоддзя на Беларусі не захавалася ніводнага ўзору кінаплакатаў да фільмаў тых часоў, — адзначаў падчас адкрыцця выставы кіраўнік Музея гісторыі беларускага кіно Ігар Аўдзееў. — Таму мы паставілі перад сабой мэту стварыць такую калекцыю амаль з нуля. Сэнія вы можаце бачыць п'ён найх 20-адважых выстаўкаў.

Варта адзначыць, што выстава мае ґрунтоўны мулмедыйны дадатак на трыма мовы. Гэта спраўдана “малая энцыклапедыя беларускага кіно” таго перыяду. Музей асабліва гарыцца новым дабыткам. Пачынаецца “малая энцыклапедыя кіно” з панелі, на якой прастаўлена галерэя кінаплакатаў. Карыстальнік абірае патрэбную афішу, і яму адкрывае інфармацыя пра мастацкі стых плаката. Таксама ён можа давацца пра яго аўтара, пра сам фільм, убачыць фрагмент стужкі — або хопі б асобнай кадры, калі яна не захавалася. Спінюю сваю ўвагу на яркавым плакате “Палескі рабінзон” — фільма, дзе ўпершыню ў гісторыі беларускага кіно выкарыстоўваецца макраздыма. Імя яго аўтара Міхаіла Векслера ўвайшло ў пангон мастакоў-плакатыстаў. — Яго праця — алыны з самымі каўтоўным у нашай калекцыі, — адзначае Ігар Аўдзееў. — Перш за ўсё, Векслер адзначаўся як мастак-супрэматыст, і можна заўважыць элементы гэтай стылістыкі ў

Бяспечнае плаванне з піраньямі

Мастацкае афармленне экспазіцыі — Вольга Мацкевіч.

Ігар Аўдзееў прэзентуе мулмедыйны дадаток.

што канкрэтна ідзе гаворка ў фільме. Відэочыны паказак няма. Але тое, што ў стужцы будуць адбывацца страшныя рэчы, становіцца зразумелым. Фільм, нагадаю, распавядае пра рэальную гісторыю бунта ў Чырвонай Арміі, які адбыўся ў Гомелі. Таксама ў ліку несумненых рарытэтаў — тры плакаты да стужкі Уладзіміра Гарліна “Кастусь Каліноўскі”, якая па плане мела стаяць першай беларускай карцінай, але зарымалася, бо своечасова не удалося знайсці ржысьбэра. — Гэта ё стваралася шмат афіш, і дзе доказ таму, што ні стужка рабілася сяміма акцентамі, — распавядае кінакарцінай, пра што пойдзе гаворка ў стужцы. Па-другое, заўважыць цікаўнасць мінака, каб яму захавалася паісіні на фільме. Вось на плакате да “Ляноў былі” Юрыя Гарчыча выяўлены ўздыблены чырвоны конь. Так метафарычна аўтар афішы імкушы перадаць канфлікт часу. Конь — як сімвал рэвалюцыі, які топчы старыя парадкі. Але што ён нясе за сабой? Па афішы да “Татэля “Савой” пчыжа заадагаша, пра

ноўса да іншай кнігі гэтага лаўрэата прэм'і Андрэона — “Хлопчык, які плаваў з піраньямі”.

Спадар Янушкевіч шыра гутарыць са школьнікам пра жыццё. Пра ішоўнінасць, пра жыццё, каханне, б'ёс мена кіршам, клопам і атрыманнем, аднак некая можа мець гаркаваты прысмак смутку (ад адчування сібе не такім, якім да ішоў патрэбнаю) — востры зразуміты, бязлоўнасць страты. Ці можна прабачыць вельмі блізкаму, рознаму чалавеку агілы ўчынак? Ці можа ішоў стаяць добрым той, хто апыночы пусціў у душу зноў? Кожны дзень галоўнага героя Стэнці Эрнуда складаецца з гатавання рыбных кансерваў на хатнім заводку. Але, калі ягоны дзядзька засмажыць рыбак пляменніка, хлопчык сыходзіць з дому. У пошуках адказу на свае пытанні ён гатовы нават нырнуць у кіршны акварыум з крывазёрымі піраньямі. У гэты момант абавязкова знойдзецца дарослы, які плясне рукамі — маўляў, нездзячыцца тэмы ўзімаеся. Але давайце ўжо не будзем хітраваць! Нашыя дзеці жывуць у рэальным свеце, таму іх немагчыма схаваць ад жахкасеці жыццёвай жорбы. Галоўнае, навучыць іх ісі да свайей мары, адлучыць свэе накіанаванне. І вое за тактычна і адкрытую размова пра гэта спраўдзі хочацца аддзячыць ржысьбэра.

Асабліва ж мне хочацца спадывацца, што абраны сталінічымі ляльчымі героі дапамогуць завярнуць глыбу традыцыйнасці рэпертуарнай палтыкі нашых тэатраў. Каб урэшце творчы шляхі сучаснай дзіцячай літаратуры і айначнага тэатральнага мастацтва перакржваліся.

“Пінчуцкія” брэндзі сталі сталічнымі

“Па-першае, я з Пінска...” — кажа бронзавая скульптура беларуса-палешука, размешчаная ў горадзе над Піннай на самым пачатку пешаходнай вуліцы, якая даўней называлася Вялікая Кіеўская, а сёння носіць імя правядыра сусветнага пралетарыяту. Дзе б і куды б пакрыжы ляс ні закінуў пінчука — у Мінск, на бяскрайнія прасторы Сібіры ці ў далёкую Амерыку — менавіта гэтымі словамі ён пачынае раскаваць пра сябе і пра свой улюбёны горад. Гэты гонар мясцовых жыхароў за свой край напюўніцу ацэняць усе наведвальнікі сталіцы Палесся ўжо самым бліжэйшым часам — на 2019 год Пінск займеў ганаровае званне Культурнай сталіцы Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота аўтара

У ЦЭНТРА ПАЛЕССЯ

— Пінск цалкам гатовы да акцыі “Культурная сталіца Беларусі”, — адзначае “К” старшыня Пінскага гарвыканкама Іван Ракавец. — Мы вельмі ўдзячны краіне, Міністэрству культуры за тое, што атрымалі ў 2019 годзе такое ганаровае званне. Абавязкова прыкладзем усе намаганні, каб акцыя прайшла ў нашым горадзе на самым высокім узроўні, была запамінальнай не толькі для пінчан, але і для гасцей сталіцы Палесся.

Па словах загадчыцы сектара культуры Пінскага гарвыканкама Тамары Дзміценка, у горадзе плануецца зладзіць прыкладна 450 мерапрыемстваў. І гэта не толькі гарадскія ці раённыя, але і абласныя ды рэспубліканскія святочныя дзеі, конкурсы, фестывалі і імпрэзы.

— Усе заданнія мерапрыемстваў будучы праходзіць у многіх установах культуры Пінска, — кажа візаві. — А гэта 11 арганізацый, дзе працуюць 54 калектывы аматарскай мастацкай творчасці. З іх 20 калектываў маюць званне “заслужаны”, а таксама найменні “народны” і “ўзорны”.

Дарэчы, па стане захаванасці старадаўняй планіроўкі, наўянасіці помнікаў архітэктуры і гісторыі Пінск сёння лічыцца адным з найцікавейшых гарадоў краіны: у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі ўключана 186 такіх аб’ектаў. Так што тут, у сталіцы Палесся, можна не толькі завітаць на культурныя мерапрыемствы, а і ўбачыць многія слаўтасці, якія складаюць гонар нашай дзяржавы — ад архітэктурных помнікаў да культурных пабудоў, што паўсталі ў горадзе над Піннай яшчэ 400 — 500 гадоў таму.

Дзіва што: у тая часы Пінск уваходзіў у лік найбуйнейшых гарадоў Вялікага Княства Літоўскага ды сплываў дзяржаве такі самы падатак, як Полацк, Гродна ці Кіеў. Тады і пачаўся росквіт Піншчыны ды быў закладзены брэнд прадпрыемальных палешукоў — “пінская шляхта”. Брэнд гэты, натуральна, трывае да сёння. Калі не верыце, дык, скажам, пашукайце ў інтэрнэце інфармацыю пра тое, адкуль паходзяць родавыя карані былога генеральнага дырэктара кампаніі Microsoft Стывена Балмера...

Асабліва цікавае мае для турыстаў гістарычны цэнтр Пінска, дзе 163 аб’екты ўтвараюць унікальны горадабудаўнічы помнік рэспубліканскага значэння. Менавіта ў цэнтральнай частцы горада, дзе можна пабачыць і згаданую ўжо скульптуру палешука, і езуіцкі калегіум, і барочны дзвухвежавы сілуэт кафедральнага касцёла Унебаўзыха Найсвяцейшай Дзевы Марыі ды іншыя цікавосткі, і албудуцца галоўныя падзеі “сталічнага” культурнага жыцця.

— Мы чакаем выступленняў у Пінску як мясцовых “зорак”, так і прыездных артыстаў, — адзначыла начальніца аддзела ідэалагічнай работы і па справах моладзі Пінскага гарвыканкама Валянціна Кулак. — На вуліцах з’явіцца новыя архітэктурныя формы, сфера культуры ўзбагаціцца новымі тэатральнымі прэм’ерамі, разнапланавымі выставамі, канцэртнымі праграмамі. Мяркую, літаральна кожны пінчанін прыме ўдзел у тых мерапрыемствах, якія пройдуць у Пінску ў рамках акцыі “Культурная сталіца Беларусі”.

Безумоўна, самы актыўны ўдзел у ўсіх ме-

рапрыемствах возьмуць супрацоўнікі сферы культуры горада. А каб убачыць пераднавагоднюю падрыхтоўку да акцыі, што называецца, на свае вочы, карэспандэнт “К” прайшоў па некаторых установах культуры Пінска.

МУЗЕЙНЫЯ ПЛАНЫ

Пра цікавы сваімі адметнымі зборамі Музей Беларускага Палесся, які месціцца ў будынку былога езуіцкага калегіума XVII стагоддзя, наша газета пісала неаднойчы. Апошні раз — у сувязі з праектам “За кулісамі музея”, зладжаным сёлетні пінскімі музейшчыкамі (гл. № 8 за 24 лютага 2018 года). Натуральна, у рамках акцыі “Культурная сталіца Беларусі” гэты праект будзе працягнуты, а таксама распачнецца шэраг іншых цікавых мерапрыемстваў.

— Справа ў тым, што ў кастрычніку 2019 года наш музей адсвяткуе сваё 95-годдзе, — кажа кіраўніцтва ўстановы Ірына Дзімчук. — Таму наступны год для нас святочны ўдвая. Плануем зладзіць шматлікія выставы, а яшчэ працягнем рамонтныя работы, якія цяпер вядуцца на першым паверсе музейнага будынка.

Што да цікавых адметнасцей, дык іх у экспазіцыі Музея Беларускага Палесся стае любома наведвальніку. Перш за ўсё варта завітаць да самага вядомага экспаната музея — знакамітага драўлянага ровара Васіля Ілчюка, які прыкаціў на ім на пінскі кірмаш з вёскі Багданюка ў 1930-х гадах мінулага стагоддзя, а панзей быў выкуплены ў музейную экспазіцыю. Яшчэ тут можна паглядзець на нядаўна адрастаўранае двухметрае палатно Айвазоўскага, новы куток этнаграфіі, рыцарскія ша-

ломы і даспехі ды сотні іншых артэфектаў.

Што да акцыі “За кулісамі музея”, дык, як раскаваў “К” загадчык навукова-асветніцкага аддзела ўстановы Валерый Кабрынец, сёння, дзякуючы гэтай сталому музейнаму праекту, пінчане могуць пабачыць унікальную пахавальную чашу вельбарскай культуры. Гэты прадмет часу II — IV стагоддзя да нашай эры знайшлі падчас раскопак могільніка Вялікі-І у Пінскім раёне яшчэ ў 1954 годзе, і пакуль ён не дэманстраваўся наведвальнікам.

І гэта не адзіны адметны экспанат пінскага музея: агулам у асноўным фондзе ўстановы налічваецца каля 75 тысяч адзінак захоўвання, дзе ёсць шмат падобных цікавостак. Так што пінчан і гасцей горада чакаюць шмат адкрыццяў.

Акрамя таго, як кажа Ірына Дзімчук, для гасцей Культурнай сталіцы Беларусі — 2019 музейшчыкі мяркуюць паказаць выставу пінскіх мастакоў, прысвечаную гораду і яго ваколіцам. На “Ноч музеяў” вясной плануецца зладзіць экскурсію ў сугарэні езуіцкага калегіума (спецыялісты сцвярджаюць, што пад будынкам ёсць ажно чатыры падземныя халы ў розных культурных ўстановах горада), а нумізматам прапанаваць экскурсію, прысвечаную знойдзеным скарбам Пінска і Пінскага раёна.

Карацей, сумна ў Музеі Беларускага Палесся налета не будзе. Ні яго супрацоўнікам, ні гасцям, якія завітаюць у наступным годзе пад сцяпенні былога калегіума езуітаў, дзе калісьці нававаў апошні кароль Рэчы Паспалітай Станіслаў Аўгуст Панагюўскі і вучыліся Мацей Бутрымовіч ды Станіслаў Нарушэвіч.

РАНИШНІКІ І НОВЫЯ ТЭНДЭНЦЫІ

Пра Пінскі гарадскі Дом культуры, яго здабыткі і перспектывы кіраўнік установы Алег Жук раскавае аўтарытэтна і з веданнем справы. Дзіва што: кіруе калектывам ужо шэсць гадоў і, да таго ж, з’яўляецца дэпутатам Пінскага гарадскога Савета дэпутатаў.

Гаворка наша, хоць і была запланавана як святочная, адразу ж збочыла да тэмы матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстановы. Хая гэта і зразумела: ад належ-

нага вонкавага і ўнутранага выгляду ўстановы залежыць многае, у тым ліку — і прыўзняты настрой яе супрацоўнікаў ды наведвальнікаў.

Пінскі гарадскі Дом культуры пабудавалі яшчэ ў 1975 годзе, і з таго часу ў ім так і не было ніводнага маштабнага рамонту. Але з нядаўняга часу сітуацыя змянілася.

— Год таму мы паспяхова завяршылі адзін з этапаў рэканструкцыі ў Доме культуры, — адзначае Алег Жук. — Напрыклад, цяпер значна змянілася фае ўстановы — у гэтай частцы будынка заменены дзверы, вокны, асвятленне, плітка, а сцены і столь аформлены дэкаратыўнымі элементамі.

Падчас рэканструкцыі, акрамя фае і часткі кабінетаў, у парадка прывялі камунікацыі: мадэрнізаваны інжынерныя сеткі, заменены сістэмы водазабеспячэння. Кіраўнік установы

чых. У Пінскім ГДК на сёння працуюць 20 калектываў мастацкай самадзейнасці і дзевяць аматарскіх аб'яднанняў, у якіх займаюцца больш за 650 уздзельнікаў. Адметна, што шэсць калектываў установы носяць ганаровае званне “народны”, “узорны” і “заслужаны”.

— Для моладзі мы ладзім розныя танцавальныя вечары, напрыклад “Хіт-мікс”, а для пажылых — “Рэтра-мікс”, — кажа Алег Жук. — Акрамя таго, вялікім поспехам у пінчан карыстаюцца нашы канцэртныя праграмы, а таксама вечары адпачынку па замове ўстаноў і арганізацый.

Падчас 2019 года, адзначае суразмоўца, канцэртная пляцоўка Пінскага ГДК будзе прадастаўляцца не толькі для выступу калектываў і асобных выканаўцаў з Пінска, але і для ансамбляў з Іванаўскага, Столінскага і Лунінецкага

п'есы, якая сталася своеасаблівай візітуйкай Палескага драматычнага тэатра.

І хоць яго афіцыйнае адкрыццё адбылося не так даўно, — 14 сакавіка 2006 года, — устаноўа, што месціцца ў гістарычным цэнтры Пінска, у будынку былога кінатэатра “Радзіма”, ужо заваявала прыхільнасць пінчан. Нядаўна я пабываў на пастаноўцы “Пінскай шляхты” разам са сваімі мінскімі сябрамі, якія хашелі ўжывуць папулярную палескую гаворку, на якой напісаны аўтэнтычны тэкст неўміручай п'есы Дуніна-Марцінкевіча. Дык вось: падчас прадстаўлення літаральна ўсе месцы ў глядзельнай залі былі занятыя. І, як кажа кіраўніцтва тэатра, так здарэцца даволі часта.

— Але мы не толькі робім пастаноўкі ў горадзе, але і выезджаем за межы Пінска з гастролямі, — скажаў “К” дырэктар і мастацкі

хвілін дзверы ўстановы мне адчыніла дырэктар гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Дзіна Лагодзіч. Гутарка з кіраўніком пакінула пасля сябе столькі ўражанняў, што я вельмі рады сваіму “неськоду” з накі Пінскай ЦБС.

— На сёння ў пінскую гарадскую бібліятэчную сетку ўваходзяць шэсць бібліятэк, адна з якіх дзіцячая, — кажа Дзіна Лагодзіч. — Штогод паслугамі бібліятэк карыстаюцца больш за 25 тысяч чытачоў, з іх 16 тысяч — гэта віртуальныя наведвальнікі.

Адметна, што пінскія бібліятэкі маюць даволі моцную матэрыяльна-тэхнічную базу: агулам у бібліятэках горада працуюць каля 60 камп'ютараў, а афармленне чытачоў у галоўнай “кніжніцы” Пінска праводзіцца ў аўтаматызаваным рэжыме. Так што чытачам можна забыць пра паяворыя фармуляры, у якіх, у тым ліку, калісьці і

спрыяе і бібліятэчны сайт, дзе змешчаны электронны каталог, базы даных, пералік паслуг, інфармацыя пра выставы і іншыя паведамленні.

Не так даўно на базе цэнтральнай гарадской бібліятэкі быў адчынены інфармацыйна-культурны цэнтр, у якім жыхары і госці горада могуць бавіць свой вольны час: чытаць кнігі і часопісы, глядзець фільмы, сядзець у інтэрнэце... А яшчэ тут, дзякуючы супрацоўніцтву з Пасольствам ЗША ў Рэспубліцы Беларусь, з'явілася шмат кніг на англійскай мове і нават уласны 3D-прінтар.

Больш падрабязна пра гэтак карыснае для бібліятэкі супрацоўніцтва Дзіна Лагодзіч паабяцала расказаць на старонках “К” самым бліжэйшым часам. Што ж, чакаем лістоў са сталіцы Палесся! Прычым, не толькі ад супрацоўнікаў цэнтральнай гарадской біблі-

і замежных турыстаў, што асабліва важна падчас рэалізацыі акцыі “Культурная сталіца Беларусі”.

Яшчэ адзін брэнд раёна — народны фальклорна-этнографічны ансамбль “Чабатухі” з вёскі Сташаны Пінскага раёна Брэскай вобласці. Сёння ў калектыве выступаюць пяць артыстаў: кіраўнік Венера Папіціч, выканаўцы Надзея Шылавец, Ніна Андрасюк, Антаніна Бобрык і акампаніатар Віталь Петруковіч. Сяваюць пінчукі як мясцовыя палескія, так і беларускія народныя песні. Гурт “Чабатухі” неаднойчы выступаў з канцэртамі ў Пінску, Брэсце і Мінску, на міжнародных фестывалях “Палескі карагод” ды “Покліч Палесся”, а таксама ў Варшаве ды Вільнюсе. А не так даўно няўрымсліва бабулі вярнуліся з Бранска, дзе з поспехам прэзентавалі палескія стэры на Міжнародным фальклорным фестывалі “Дзясянінскі карагод”.

Таксама не магу не згадаць пра Аснежыцкую дзіцячую школу мастацтваў, дзе сёння вучыцца стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі Уладзімір Вакуліч, — дарчы, першы такі ў Пінскім раёне. Узнагароды таленавітага хлопца, заваяваны ім дзякуючы няспынай і арганізаванай працы пад кіраўніцтвам педагога Алы Жылевіч, не так ужо і проста пералічыць. Але паспрабуем: Уладзімір з'яўляецца лаўрэатам І ступені ІІІ Міжнароднага фестывальна-конкурсу “Новыя вяршыні”, уладальнікам дыплама лаўрэата ІІ ступені ІV акрыятага конкурсу маладых выканаўцаў “Мая мара”, дыплама ІІ ступені абласнога тура Рэспубліканскага конкурсу імя Іосіфа Жыновіча, дыплама ІІ ступені рэгіянальнага фестывальна-конкурсу выканаўцаў на народных інструментах “Палескі музык”.

Але і гэта яшчэ не ўсё. Зусім нядаўна Уладзімір Вакуліч быў прызнаны лаўрэатам Міжнароднага конкурсу DIGI-ART, што ладзіўся ў Польшчы, а таксама заваяваў дыплом лаўрэата І ступені на V Юбілейным рэспубліканскім адкрытым конкурсе маладых выканаўцаў “Беларускія таленты”, што прайшоў 14 — 16 снежня ў Мінску. Як бачна, адпачываць таленавіты выхаванец Аснежыцкай ДШМ не збіраецца...

Натуральна, усіх брэндаў Піншчыны я тут не пералічу. Іх, па словах начальніцы аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пінскага райвыканкама Людмілы Галавач, у раёне багата. А каб расказаць пра іх больш падрабязна, “К” абавязкова прысвечыць асобны матэрыял культурнаму цікавосткам Пінскага раёна. Тым больш, што інфармацыйныя нагоды для гэтага цягам усяго 2019-га года будзе німама.

На здымках:

- 1 Ансамбль “Чабатухі” на Дзясянінскім карагодзе ў Бранску.
- 2 Дом культуры рыхтуецца да святачных імпрэзаў.
- 3 Галоўная гарадская “кніжніца” — цэнтральная бібліятэка Пінска.
- 4 У Палескім драмтэатры можна пачуць “пінчужую” гаворку.
- 5 У былым езуціцкім калегіуме сёння месціцца Музей Беларускага Палесся.
- 6 Дырэктар Пінскай ЦБС Дзіна Лагодзіч.
- 7 Уладзімір Вакуліч з педагогам Алай Жылевіч.
- 8 Загадчык навукова-асветніцкага аддзела Музея Беларускага Палесся Валерый Кабрынец.

таксама закэнтаваў увагу на тым, што на першым паверсе стварылі ўмовы для свабоднага перамяшчэння наведвальнікаў на інвалідных вазках.

Апошнім этапам маштабнай рэканструкцыі Дома культуры павінен стаць капітальны рамонт глядзельнай залы. Што да плошчэ другога і трэцяга паверха, то сёння кіраўніцтва ГДК і гарадской адміністрацыі разглядаюць пытанні згоды іх у арэнду індывідуальным прадпрыемствам, а таксама магчымасці арганізацыі там кафэ.

Са спраў матэрыяльных наша гутарка паступова збочыла да планаў твор-

раёнаў Брэскай вобласці. Такім чынам, галоўная ўстаноўа культуры горада налета, дзякуючы акцыі і пачэснаму статусу на наступны год, стане своеасаблівым цэнтрам спеўнага і танцавальнага жыцця ўсёй усходняй часткі Брэскай вобласці.

ТЭАТР ПАЧЫНАЕЦЦА З ГАВОРКІ

“Ой, так! Няхай ганым бацько, няхай лае маты, а я люблю Грыцька і любіць яго век буду”. Такімі словамі на “пінчужкай” гаворцы пачынае расказ пра сваю цяжкую долю Марыся, геранія “Пінскай шляхты” Дуніна-Марцінкевіча —

кіраўнік тэатра Аляксандр Лукашэнка. — Напрыклад, днямі прыехалі з Малдовы. Там Палескі драматычны тэатр стаў лаўрэатам дзясятага юбілейнага Міжнароднага фестывальна-лабараторы камерных тэатраў і спектакляў малых формаў “Молдфэст — 2018”.

У прадстаўніцым музейным форуме ўзялі ўдзел, дарчы, артысты з 19 краін свету! Так што прызнанне высокага майстэрства і таленту пінскія артысты маюць не толькі ў Беларусі, але і на міжнародным узроўні.

У бліжэйшых планах тэатра — зладзіць навагодніе ранішнікі для дзіцяці і падлеткаў: падчас майго візиту ва ўстанову там якраз ішлі рэпетыцыі да спектакля “Крышталёвы пантофіл”. Па словах Аляксандра Лукашэнка, пінскія артысты абавязкова прадставяць на суд глядача цягам 2019 года шэраг цікавых прэм'ер.

3D-ПРЫНТАР У БІБЛІЯТЭЦЫ

У цэнтральнай гарадской бібліятэцы Пінска ў другую сераду месяца — санітарны дзень. Не ведаючы гэтага, я доўга гукаўся ў зачыненыя дзверы і ўжо нават думаў сыходзіць. Але праз колькі

тме самому, гадоў дваццаць таму, запісваліся ўзятыя на дом кнігі і часопісы.

— Таксама ў нас працуе шмат аматарскіх аб'яднанняў: клуб “Палілог” для вывучэння замежных моў, краязнаўчы клуб, духоўна-асветніцкі цэнтр “Вытокі”, літаратурна-музычная гасцёўня “Шчырацы” ды іншыя, — кажа Дзіна Лагодзіч. — Акрамя таго, вялікім поспехам у наведвальнікаў карыстаецца база даных “Залатыя імёны Піншчыны”, у якой мы пазначаем усіх знакамітых людзей, нашых землякоў, якія ўнеслі значны ўклад у развіццё беларускай эканомікі, культуры, адукацыі.

Але гэта, натуральна, яшчэ не ўсё. Дзіна Лагодзіч пераканана, што сёння варта зацікаўліваць чытача не толькі клубнымі фарміраваннямі, але і актыўна за яго змагацца. Таму вясной і летам пінскія бібліятэкары “ідуць у народ”. Напрыклад, ладзіць “Чыталую залу пад адкрытым небам”, падчас якой знаёмяць людзей на вуліцах горада з кніжнымі навінкамі, прапануюць запісацца ў бібліятэку, расказваюць пра тры паслугі, якія прадастаўляе іх устаноўа. Кантактам з чытачамі

ятыкі, а і ад бібліятэкараў з усіх яе філіялаў.

ЦІКАВОСТАК — БАГАТА

Згадаючы пра Пінск як Культурную сталіцу Беларусі не варта забываць і пра Пінскі раён, дзе культурных цікавостак — таксама багата. Хапае іх і ў раённай цэнтральнай бібліятэцы імя Яўтэні Янішчык.

— Своеасаблівы брэнд нашай бібліятэкі — клуб літаратараў Піншчыны “Пінчужкі”, — кажа дырэктар установы Алена Антасюк. — У яго на сёння ўваходзяць каля 40 чалавек, якія перыядычна ладзяць у бібліятэчных сценах літаратурныя вечары, прэзентацыі кніг, паэтычныя гадзіны...

Цікава, што ў раёне, акрамя традыцыйных бібліятэк, дзейнічаюць і спецыялізаваныя: напрыклад, Дамашыцкая бібліятэка сямейнага чытання, Лапацінскай бібліятэка-музей Аляксандра Блока, Азарыцкая бібліятэка народнай медыцыны ды іншыя. Такім чынам, сельскія бібліятэкі Піншчыны не проста з'яўляюцца культурнымі цэнтрамі сваіх палескіх, а і маюць адметныя кірункі дзейнасці, якія могуць зацікавіць ачынных

У нашым Вялікім тэатры стала добрай традыцыяй сустракаць Каяды Міжнародным оперным форумам і, у спалучэнні з ім, Міжнародным конкурсам вакалістаў. Так было і сёлета: 9-ы фестываль і 5-ы конкурс завяршыліся. Ёсць нагода параважачы над гэтымі падзеямі, а заадно і выйсці на больш шырокае кола пытанняў далейшага развіцця беларускага опернага мастацтва.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Абмеркаванні ладзіліся і на самім форуме. Акрамя кулуарных сустрач нашых і запрошаных крытыкаў, артыстаў і гасцей у апошні фестывальны дзень адбыўся “круглы стол”, дзе было выказана шмат цікавых прапаноў наконт далейшага развіцця нашага опернага фестывальна-конкурснага руху. Абмінуць іх было б немэтазгодна. Але хацелася б і больш дэталёва закрануць конкурсныя жарсці — тым больш, што сёлета яны атрымаліся як ніколі гарачымі і сціхнуць яшчэ не хутка.

ЗОРНАСЦЬ, КАМЕРНАСЦЬ, БЕЛАРУСКАСЦЬ

У “круглым stole” ўдзельнічалі тэле- і радыёжурналіст, аглядалынік па пытаннях культуры Ёсеф Тавор (Ізраіль), музыкантаўца, музычны крытык, лектар, тэле- і радыёведучая Любоў Марозава (Украіна), а таксама чачвёра беларускіх крытыкаў (Юлія Андрэева, Наталія Ганул, Таццяна Мушынская і аўтар гэтай публікацыі), прадстаўнікі Вялікага тэатра Беларусі (першы намеснік генеральнага дырэктара Уладзімір Рылатка і намеснік Святлана Казюліна).

Прапановы гучалі розныя, часам супрацьлеглыя. Вядома, іх асэнсаванне і магчымасці практычнага ўвасаблення патрабуюць часу і далейшага паглыблення ў сутнасць праблематыкі. Але агучыць іх варта. Так, выказваліся шматлікія падзякі на адрас кампаніі “Берын Арт Менеджмент” за сольны канцэрт Волгі Перацяшкі, бо салістка паказала ўзровень, да якога трэба імкнуцца. Таму падобныя запрашэнні зорак не на схіле, а менавіта на піку спеўнай формы трэба працягваць — хаця б раз на два гады.

На маю думку, любячы канцэртны выступленні ў рамках гэтага практа павінны дапаўняць, а не

замяняць сабой запрошаныя спектаклі. Невыпадкова ў фінале конкурсу патрабуюцца выкананне не асобных нумароў, а сцэльнай сцэны — разам з нашымі салістамі. Праграма ж, пазбаўленая хаця б адной выбітнай гасцявой пастаноўкі, шмат чаго страчвае — найперш, магчымасці параўнання не асобных салістаў, а цэлых музыка-сцэнічных увасабленняў, дыржорскіх і рэжысёрскіх рашэнняў, агульных трэндаў.

банальнымі грашовымі пытаннямі. На мінулыя форумы запрашаліся тэатры, якія не патрабавалі пакрыцця транспартных выдаткаў. Калі ж замахнуцца на найменні, адсутныя ў нашай афішы, дзядзвецца везці яшчэ і аркестр, што значна павялічыць каштарыс. Можна, тады перагледзець фінансаванне чагосьці іншага?

Не менш важным для айчыннага опернага мастацтва з’яўляецца развіццё камернага жанру, які быў і застаецца рухавіком

шаць замежнікаў на нашы падзеі. Каб зацікавіць турыстаў, трупам павінна мець адметны рэпертуар, не надта шырока прадстаўлены ў іншых тэатрах. На думку Юліі Андрэевай, гэта магла б быць, да прыкладу, опера-балет “Млада” Рымскага-Корсакава. А таксама, дадала Любоў Марозава з Украіны, іншыя малавядомыя рускія оперы і, галоўнае, беларускі рэпертуар: “Усім цікава пазнаёміцца з беларускай музыкай. Не абавязкова аднаўляць на-

музыкі выступіла толькі Любоў Марозава з лекцыяй “Музыкант і медыя”.

ПРЫЗЫ КОНКУРСУ

Конкурс сабраў сёлета не толькі рэкордную колькасць заявак (ўдзельнікаў (332 і 170 адпаведна), але і пашырыў геаграфію. Калі раней у фінал траплялі пераважна прадстаўнікі краін постсавецкай прасторы, дык сёлета сярод прэтэндэнтаў на перамогу аказаліся вакалісты ЗША і Паўднёвай Карэі.

удзельнікаў штогод многіх студэнтаў і дыпламаваных спевакоў, хто зусім не цягне на міжнародны ўзровень, але хоць “засвяціцца”. Гэта ўскладняе работу журы, павялічвае і бэз таго непад’ёмную нагрузку канцэртмайстраў. А хто падлічыць, колькі слухачоў спынілі сёлета прагляд трансляцыі, па-трапіўшы на некалькі слабых выступленняў запар? Ці ж не кампраметуе наш конкурс залішня “гасціннасць”?

Магчыма, трэба перагледзець і ўмовы працы журы. Выстаўленне ацэнак і іх далейшае суміраванне без абмеркаванняў можа быць непрадказальным, як здарылася сёлета. І колькі б ні гаварылі пра тое, што першае ўражанне і імгненныя балы самыя правільныя, сёлетнія вынікі гэта абвяргаюць. Да “фінішу” не дайшлі некаторыя спевакі, куды больш цікавыя за фіналістаў. Дый да ацэнак апошніх засталіся пытанні. Ніяк не быў адзначаны Тоньен Но (Рэспубліка Карэя) — вельмі моцны, багаты на адценні драматычны барытон з надзвычай мяккім, пры ўсёй сваёй “сценабітнасці”, тэмбрам. У сцэне з Джылдай з оперы “Рыгалета” спяваў паўстаў папраўдзе клапатлівым, занепакоеным бацькам, шчыра рэагуючы на кожную фразу нашай Таццяны Гаўрылавай. Уразіў і абдзелены ўзнагародай расійскі бас Юрый Уласаў — поўнай сцэнічнай свабодай свайго Феранда з “Трубадура”, уменнем ператварыць дробную мелізматыку на добрым дыханні ў гэткі іранічны смяшок, што працуе на стварэнне вобразу.

А вось расіянка Кацярына Марозава (заахвочвальная прэмія і запрашэнне ў адукацыйны цэнтр “Сірыус” у Сочы) зрабіла пушкінскую Таццяну халоднай, стомленай ад жыцця статуяй, якая заключную сцэну з “Яўгена Анегіна” спявала дыржоры — аднолькава невыразным гукам, надаўшы блыску хіба фінальнай фразе ў высокім рэгістры. Яшчэ адну заахвочвальную прэмію атрымаў змашыны, хаця і з лёгкім фальшам Сальбаран Ойката Андрэ Эстэбан з Венесуэлы, паўстаўшы Альфрэдам у сцэне з “Травіяты”.

Наш Андрэй Сялюцін (спецыяльная прэмія і стажыроўка ў Маладзёжнай праграме Вялікага тэатра Расіі) выглядаў надта інтэлігентным Уладзімірам Галіцкім у сцэне з “Князя Ігара”. Трэцюю прэмію падзялілі прыгожы лірычны барытон Эмет Марцін О’Хондан з ЗША, запрошаны таксама на праслухоўванне ў Нямецкай оперы на Рэйне

Форум мастацтва

ці “агляд нявест”?

Гран-пры прысудзілі Ксені Несцярэнка.

Гэта важна яшчэ і таму, што, па-першае, практыка запрашэння асобных замежных салістаў у нашы рэпертуарныя спектаклі ажыццяўляецца і па-за форумам, цягам усёго сезона. Па-другое, зручнасць такіх запрашэнняў залежыць ад традыцыйнасці вырашэння спектакляў: чым больш звыкла ён прачытаны, тым прашцей увесці ў яго зорку і не сарцаваць пры гэтым рэжысёрскую задуму. Але ж хочацца і прыныпова новых падыходаў! Сёлета гэтую нішу часткова запоўніла наша “Багема”. Пастаўленая народным артыстам Расіі, знакамітым Аляксандрам Цітэлем, яна стварыла неабходную альтэрнатыву астатнім тром спектаклям галоўнага рэжысёра нашага тэатра Міхаіла Панджавідзэ. Ды ўсё ж гасцявога спектакля ўсё роўна не стала!

Пазіцыя арганізатараў зразумелая і вызначача

прагрэсу. У нас для гэтага папросту няма адпаведнай сцэны: Камерная зала імя Ларысы Александраўскай нагадвае хутчэй салоны пазамінулага стагоддзя, прычым далёка не самыя прэстыжныя. Пра Камерныя оперны тэатр яшчэ ў 1980-я марыў рэжысёр Сямён Штэйн, пытанне ўзнімалася неаднойчы. Маладая, але добра абсталёваная тэатральная сцэна з аркестравай ямай неабходна і для стажорскай групы тэатра, і для Опернай студыі Акадэміі музыкі, якая штогод выпускае па некалькі спектакляў, і для пашырэння опернай афішы самога тэатра, яго творчых сувязяў. Прывезці камерную оперу значна прашцей і танней.

Як заўважыла Юлія Андрэева, тэатру трэба больш працаваць з турыстычнымі фірмамі. Тыя маглі б не толькі вывозіць нашых глядачоў на спектаклі ў той жа Беласток, але і актыўней запра-

цяняць оперы цалкам, гэта могуць быць асобныя сцэны — асабліва з тых твораў, якія даўно не ідуць”. Ці, далдзім, увогуле не ставіліся. Дарэчы, прычым крытыкі патрапілі ў фестывальныя дні на канцэрт “Чатыры стагоддзі беларускай музыкі”, які афіцыйна не ўваходзіў у праграму форуму, і прыемна здзівіліся: маўляў, нашу багатую спадчыну мы павінны папулярызаваць як мага шырэй.

Адзначылі гасці і музыказнаўцы: “У вас такія магучыя крытыкі! Вы маглі б праводзіць майстар-класы, лабараторыі для моладзі з іншых краін. Маладыя ж, у сваю чаргу, дапамагалі б пашыраць дэбютны форуму, папаўняць сайт сваімі водгукамі ад убачанага”.

Кандыдат мастацтвазнаўства Наталія Ганул таксама звярнула ўвагу на неабходнасць пашырыць адукацыйны складнік форуму — сёлета ў Акадэміі

Конкурс атрымаў добры розгалас сярод прафесіяналаў далёкага замежжа. Як патлумачыла намеснік гендырэктара тэатра Святлана Казюліна, у тым ёсць заслуга і членаў журы, якія па просьбе тэатра анансавалі конкурс, бясплатна змяшчалі пра яго інфармацыю ў прэс-тэжыяках спецыялізаваных крыніцах.

Выступленні ўдзельнікаў, па прыкладзе сусветных перадавых спалучэнняў, мелі якасную анлайн-трансляцыю. Гэта яшчэ больш пашырыла конкурсную аўдыторыю і, паводле ўсіх законаў рэкламы і маркетынгу, павінна праз год прыцягнуць яшчэ больш увагі з боку патэнцыйных удзельнікаў. Праўда, сёлетнія вынікі пры такой адкрытасці ўсіх тураў наўрад ці будуць гэтакім салдзейнічаць.

Пачынаючы з першага конкурсу, была відэавочна неабходнасць папярэдняга албору, бо сярод

і наша сапрадна Настасся Малашкевіч (Вахомчык).

Уладальнік другой прэміі — расянін Дзмітрый Іванчэй, лірычны тэнор якога ўтрымлівае асобныя характарныя “ноткі”. Для расінеўскага Альмавівы з “Севільскага цырульніка” гэта было быццам “спасылкай” на таго ж, але пасталеўшага героя ў мопартаўскім “Вяселлі Фігара”. Але ж ці многа іншых цэнтральных партый вы знойдзеце, дзе можна было б гэтак жа “апраўдаць” асаблівасці голасу?

Усеагульнай улюбёнкай стала амерыканка Ларэн Мішэль (першая прэмія і прыз глядацкіх сімпатый). Яе Вялета была не бездапаможна хваравітай — наадварот, у ёй адчувалася вялікая ўнутраная моц. Салістка скарыла ўменнем спяваць ціха, але чуно — пры ўсім дыяпазоне, закранаючы гранічна высокія і нізкія ноты.

Гран-пры прысудзілі Ксеніі Несярэнка — самай маладой канкурсантцы, леташняй пераможцы расійскага тэлепраекта “Вялікая опера”. Ды ўсё ж узнагарода, як і некаторыя іншыя на гэтым конкурсе, здаваліся авансам. Моладзь, вядома, падтрымліваць трэба, але для гэтага ёсць шэраг іншых спосабаў. А Гран-пры — прызнанне часосці неверагоднага, што выходзіць за межы самых цудоўных уяўленняў.

Дарэчы, чаму б не заснаваць яшчэ і каштоўныя прызы нашым канцэртмайстрам і салістам, якія дапамагаюць канкурсантам? Бо некаторыя папросту “выцягвалі” выступленні, працуючы на сваіх партнёраў. У оперных сценах сёлетняга фіналу ажно тройчы былі задзейнічаны Таццяна Гаўрылава, Уладзімір Громаў. Двойчы выходзіў Сяргей Франкоўскі. Настасся Масквіна, з трагічным надломом усавобіўшы Нэду з “Паяцаў”, магла ўвогуле прэтэндаваць на найвышэйшую конкурсную ўзнагароду, прычым не першы год запар. Выступалі ў “дадатковай” праграме Юрый Гаралдзецкі, Андрэй Валенціў. А некаторых гасцей, мяркуючы па іх вакальных зыхах, можна было не запрашаць.

Украінскі крытык Любоў Марозава параўнала конкурс з “аглядам мейстаў”: “Ён прылягвае антрэпрэнеўраў, а вам трэба развіваць нацыянальную культуру. І для гэтага ўзмацняць развіццё камернай оперы, маладзёжнай праграмы, далучаючы да яе тых, хто прыязджае на конкурс. Форум павінен працаваць на ваш нацыянальны здабытак”. Ці ж не залатыя словы? **К**

“Бабуліна імя для мяне — гонар”

27 снежня споўнілася 99 гадоў з дня нараджэння народнай артысткі СССР Галіны Макаравай. Скажаце, лічба ж не “круглая”? А вось акурат гэта і справакавала жаданне... не, нават не паразважаць пра патрэбу згадваць яркіх творцаў не толькі ў “вызначаныя” дні. Захацелася раскажаць, што тыя каштоўнасці і ідэалы, якімі жыве чалавек, працягваюцца і пасля смерці. У яго нашчадках, дзякуючы якім мы можам гаварыць не пра асобных творцаў, але пра яркія творчыя дынастыі.

Ці часта вы чулі пра дынастыю Макаравай? Між іншым, яе заснавальніца з’яўляецца не толькі сама Галіна Кляменцеўна, але і яе муж — заслужаны артыст БССР Павел Пекур, які іграў у шэрагу знакавых спектакляў Купалаўскага тэатра. Дачка Таццяна звязала свой прафесійны лёс з аичынным тэлебачаннем. Ды і ўнукі таксама прынялі кінастадыю. Старэйшы — Ягор Клімовіч, якога многія кінаманы згадаюць найперш па ролі Аляксандра Базішавы ў стужцы “Рух наверх”, за апошні час зняў некалькі дакументальных стужак, уягнуўшы ў гэтую справу і малодшую сястру Агату Клімовіч, якая літаральна пару тыдзень таму і скончыла ў Нью-Ёрку магістратуру па спецыяльнасці “медыя-менеджмент”. Акурат з ёю, самай маладой з дынастыі, мы і пагутарылі пра тое, як працягваць сямейныя традыцыі.

— **Першае пытанне, якое задалася кожны пачаўшы — як вы, мінская дзвучынка, апынуліся ў Амерыцы?**

— Я скончыла Мінскае гаральскае вучылішча алімпійскага рэзерву, 11 гадоў займалася лёгкай атлетыкай. Пасля выступлення ў 2010 годзе на чэмпіянаце свету сярод юніёраў у Канадзе атрымала прапанову паехаць вучыцца ў Амерыку. Не скажу, што адразу ж расшылася: думала, разважала. Як вядома, спартыўны век кароткі, асабліва калі зрашася сур’ёзныя траўмы. А паколькі кіно, разам са спортам, заўсёды было майб жаршо, я ўрэшце прыняла прапанову. Праўда, для таго, каб паступіць ва ўніверсітэт, мне спярша давялося павучыцца ў каледжы, пад-

цягнуць англійскую мову, якая на той момант была ў мяне проста “нулявая”. Дзякуючы гэтому двухтэмавым шкालарству я змагла патрапіць ва Універсітэт Мічыгана і скончыць яго па спецыяльнасці “кіно і тэлебачанне (з радыёўхілам)”. А пасля — паступіць у магістратуру Нью-Ёрскай Новай школы, дзе наядуна атрымала дыплом.

— **Напоўна, гены ўзялі сваё?**

— А я і сапраўды так думаю. Пасля каледжа ў мяне было сем прапаноў у розныя ўніверсітэты Амерыкі: Тэхас, Лас-Вегас, Масачусетс... Мне вельмі хацелася ў гэтакі ўніверсітэт, бо лічылася, што там добрыя ўмовы для студэнтаў, цудоўная спартыўная каманда. Але ўрэшце я зрабіла свой выбар паводле іншага крытэрыю — зыходзячы з той спецыяльнасці, якую трапіла атрымаць. Таму і накіравалася ў Мічыган.

— **Дарэчы, спорт у вашай сям’і, як я магу меркаваць, заўсёды быў у пашане. Акрамя акіёрскай прафесіі, Галіна Макарава займалася катаннем на каці, кіданнем каг’я, а ў 1937 годзе нават стала чэмпіёнкай рэспублікі па мотакросу.**

— А яшчэ мама раскавала, што ў дзяцінстве ў бабулі было прозвішча “Бубен”, якое ёй далі ў двары. Яна заўсёды была рухавая, актыўная, энергічная — сапраўдная завадатарка.

лі не было адчування таго, што яе няма. Калі я глядела фільмы з бабуліным удзелам, не ўспрымала яе як “чалавека з тэлевізара”. Лічыла, што яна сапраўдны, бачыць мяне і чуе, заўсёды махала ёй ручкай. І сябрам у двары раскавала, што мая бабуля жыве даўжэка ў вёсцы, гадуе там курак, і ў пэўны час я паеду да яе ў госці... А я і сёння іду па жыцці з верай у тое, што яна — мой Анёл-ахоўнік, які ўвесь час недзе побач і аберагае мяне.

— **Якія з яе чалавечых рысаў для вас асабіста самыя каштоўныя?**

— Скажу проста: яна — геніяльная, прычым не толькі як актрыса, але і як жанчына. Па тых шматлікіх расповедах, якія я чула ад родных і сяброў сям’і, сярод самых асноўных рысаў яе характару былі сіла волі, мудрасць і дабрыня. Ды, зрэшты, гэтыя ж рысы можна ўбачыць і ў яе героях.

— **Галіна Макарава сыграла на экране без малага саотні роляў. Якія з іх для вас самыя блізкія?**

— Я люблю ўсе яе стужкі, незалежна ад таго, гаюючы ў яе роля іх эпизыдачная. Кожная з іх глыбокая і прасякнутая неверагоднай жыццёвай мудрасцю. Але, калі на тое пайшло, асабліва вылучу “Развітанне славы” і “Маладую жонку”.

Калі іх пераглядаю, шторазу здаецца, нібы мы з бабуляй сядзім у адным пакоі, і яна асабіста са мной размаўляе, дае свае мудрыя жыццёвыя паралы. І не магу я сказаць, што назіраю за яе акіёрскай іграй: яна рэальная, па-сапраўдному жыве ўсімі тымі эмоцыямі і перажываннямі, якія разгортваюцца на экране.

— **Вы абралі для сябе дакументальнае кіно. Чаму?**

— Скажу проста: збег абставінаў. Пасля таго, як мой брат Ягор зняў свой фільм “Нармандыя-Нёман. Маланол”, які атрымаў шэраг узнагарод на міжнародных кінафестывалях, ён пазнаёміўся з Аляксеем Фёдаравым — лёгкаатлетам, з якім здарыўся тунны допінг-скандал — і вырашыў здымаць пра гэта фільм. Наатуральна, што як спартсменка я не магла застацца ўбаку. Ягор здымаў у Расіі, а я ў Амерыцы, паколькі ў гэты час у Портлендзе адбываўся чэмпіянат свету па лёгкай атлетыцы ў закрытых памяшканнях. І вось наш фільм “Правіла Курбэрта” ўвайшоў у догледзі расійскага “Залатога арла”, а я атрымала ўзнагароду за найлепшы дэбют

на Міжнародным кінафестывале імя Савы Марозава. Я веру ў лёс і стараюся не прапускаць яго “знакі”.

Цяпер у постпрадакшне яшчэ адна наша з Ягорам дакументальная стужка — “Алег Тактараў”, якая распавядае пра знакага расійскага спартсмена і кінаакцёра. У ёй я выступаю ўжо не пасрэдна як прадзюсар. Думаю, праз пару месяцаў яна выйдзе на экраны.

— **Вы здымаеце поўнаметражнае дакументальнае кіно не ідзе ні ў якае параўнанне з тым жа ігравым. У маім атачэнні шмат рэжысёраў, якія для таго, каб зняць свае фільмы, працуюць на “звычайных” работах, зарабляючы грошы на арэнду тэхнікі. І гэта распаўсюджаная практыка. Інчый быў бы толькі калі ты здымаеш заказ ад пэўнага каналу. Мне было крыху прасцей: палчас вучобы ў Мічыгане кожны студэнт мае магчымасць свабодна карыстацца ўніверсітэцкім абсталяваннем.**

Зрэшты, не згіўлю вас чымсьці новым, калі скажу, што акурат у дакументальнасці тэхніка адпрыгвае зусім не гаююню ролю. Нашмат важней уменне аператыўна рэагаваць, лагавіць момант, адчуваць, дзе можна знайсці сваё гора. — **Цікава даведацца вапаша меркаванне пра перспектывы дакументальнага кіно ў агульнай кінаіндустрыі? Як яму праціцца да аўдыторыі?**

— Чакаеце “амерыканскі рэзэпт”? Думаю, цяпер з развіццём тэхналогій у малалых дакументалістаў ва ўсім свеце з’явіліся дадатковыя магчымасці: скажам, той жа YouTube, які дазваляе данесці сваю працу да публікі. Калі ў цябе ёсць цікавая ідэя, яркі герой і добрыя амбіцыі, ты маеш усе шанцы быць заўважаным. Безумоўна, дакументалістыка — гэта ў пэўнай ступені нішавае кіно. Але ж хто замяне табе выхадзіць за яго межы? Я, прыкладам, не збіраюся абмяжоўваць сваё кола прафесійных інтэрв’ю адно толькі ім. Хачу і на тэлебачанні паспрабаваць сілы... У гэтым таксама беру прыклад з нашай сям’і: і бабуля, і мая мама ніколі не заспакойваліся, часосці дасягнуўшы. І гэта правільна.

— **Цікава даведацца вапаша меркаванне пра перспектывы дакументальнага кіно ў агульнай кінаіндустрыі? Як яму праціцца да аўдыторыі?**

— Чакаеце “амерыканскі рэзэпт”? Думаю, цяпер з развіццём тэхналогій у малалых дакументалістаў ва ўсім свеце з’явіліся дадатковыя магчымасці: скажам, той жа YouTube, які дазваляе данесці сваю працу да публікі. Калі ў цябе ёсць цікавая ідэя, яркі герой і добрыя амбіцыі, ты маеш усе шанцы быць заўважаным. Безумоўна, дакументалістыка — гэта ў пэўнай ступені нішавае кіно. Але ж хто замяне табе выхадзіць за яго межы? Я, прыкладам, не збіраюся абмяжоўваць сваё кола прафесійных інтэрв’ю адно толькі ім. Хачу і на тэлебачанні паспрабаваць сілы... У гэтым таксама беру прыклад з нашай сям’і: і бабуля, і мая мама ніколі не заспакойваліся, часосці дасягнуўшы. І гэта правільна.

— **Цікава даведацца вапаша меркаванне пра перспектывы дакументальнага кіно ў агульнай кінаіндустрыі? Як яму праціцца да аўдыторыі?**

— Чакаеце “амерыканскі рэзэпт”? Думаю, цяпер з развіццём тэхналогій у малалых дакументалістаў ва ўсім свеце з’явіліся дадатковыя магчымасці: скажам, той жа YouTube, які дазваляе данесці сваю працу да публікі. Калі ў цябе ёсць цікавая ідэя, яркі герой і добрыя амбіцыі, ты маеш усе шанцы быць заўважаным. Безумоўна, дакументалістыка — гэта ў пэўнай ступені нішавае кіно. Але ж хто замяне табе выхадзіць за яго межы? Я, прыкладам, не збіраюся абмяжоўваць сваё кола прафесійных інтэрв’ю адно толькі ім. Хачу і на тэлебачанні паспрабаваць сілы... У гэтым таксама беру прыклад з нашай сям’і: і бабуля, і мая мама ніколі не заспакойваліся, часосці дасягнуўшы. І гэта правільна.

— **Цікава даведацца вапаша меркаванне пра перспектывы дакументальнага кіно ў агульнай кінаіндустрыі? Як яму праціцца да аўдыторыі?**

— Чакаеце “амерыканскі рэзэпт”? Думаю, цяпер з развіццём тэхналогій у малалых дакументалістаў ва ўсім свеце з’явіліся дадатковыя магчымасці: скажам, той жа YouTube, які дазваляе данесці сваю працу да публікі. Калі ў цябе ёсць цікавая ідэя, яркі герой і добрыя амбіцыі, ты маеш усе шанцы быць заўважаным. Безумоўна, дакументалістыка — гэта ў пэўнай ступені нішавае кіно. Але ж хто замяне табе выхадзіць за яго межы? Я, прыкладам, не збіраюся абмяжоўваць сваё кола прафесійных інтэрв’ю адно толькі ім. Хачу і на тэлебачанні паспрабаваць сілы... У гэтым таксама беру прыклад з нашай сям’і: і бабуля, і мая мама ніколі не заспакойваліся, часосці дасягнуўшы. І гэта правільна.

— **Цікава даведацца вапаша меркаванне пра перспектывы дакументальнага кіно ў агульнай кінаіндустрыі? Як яму праціцца да аўдыторыі?**

Таццяна КОМАНАВА
Фота з асабістага архіва
Агаты Клімовіч

Зміцер Жылуновіч пакінуў пасля сябе змястоўную літаратурную спадчыну. Яму аднолькава добра ўдаваліся і проза, і вершы, і драматургічныя творы. Аднак не будзе перабольшаннем сцвярджаць, што самым важным для гісторыі тэкстам яго аўтарства стаў кароткі і стылістычна зусім не бездакорны “Маніхвэст часовага работніка-сялянскага савецкага праціўлення Беларусі”.

Менавіта малады паэт з беднай сям’і местачкоўцаў становіцца першым кіраўніком ССРБ — хай і ненадоўга, хай і з вельмі абмежаванымі паўнамоцтвамі. Але ў кожным разе — ягоную ролю ў станаўленні беларускай дзяржаўнасці сёння цяжка пераацаніць.

**І “НАША НІВА”,
І “ПРАВДА”**

Пёўна, яго палітычнае крэда вызначыла само жыццё: ён акурат з тых, каму не было чаго губляць, апрача сваіх лангугоў. Лець не з пялюшак быў вымушаны пастаянна думаць пра хлеб шгодзённы. У дзяцінстве працаваў пастухом, у падлеткавым веку распачаў працу ў гарбарнай майстэрні ў родным Капылі. Як тут не задумацца пра сацыяльныя праблемы? Таму і не выпадае здзіўляцца, што шаснаццацігадовы юнак стаў членам Расійскай сацыял-дэмакратычнай партыі (РСДРП), увайшоўшы ў мясцовую арганізацыю яе Паўночна-Заходняга камітэта. Зміцер Жылуновіч ведаў пра раскол партыі на большавікоў і меншавікоў — і адразу ж зарыентаваўся на большавікоў.

Зразумела, у рэвалюцыйных падзеях, распачаў у 1905 годзе, гэты юнак удзельнічаў далёка не актыўна. Але нягледзячы на імпульсную грамадскую дзейнасць, акурат у той час — маючы няпоўныя 18 гадоў і ўсяго два класы народнай вучальні — Зміцер упершыню адчуў прыліў натхнення. Пачынаў ён як рускамоўны паэт. Але знаёмства з газетай “Наша ніва” спрычынілася да яго пераходу на мову матчыны.

Менавіта ў “Нашай ніве” былі апублікаваныя першыя беларускамоўныя творы маладога літаратара. Менавіта там ён упершыню падпісаўся псеўданімам “Цішка Гартны”. Зачытваючы да дзірка свежыя нумары газеты, Жылуновіч як губка ўбіраў усё, што пісалі на яе старонках Янка Купала і Якуб Колас. Ён заўсёды лічыў іх сваімі галоўнымі настаўнікамі ў літаратуры.

Радкі Гартнага гучалі яўным дысанансам у дачыненні да “паэзіі чыстай красы”, якую імкнуліся ствараць многія іншыя аўтары “нашаніўцы”. Паэт успрымаўся Жылуновічам як “званар”, чыя галоўная задача — “скалыхнуць сярдзіта”. Тых, “хто спіць, хто дрэмле”, дапамагаць сваім чытачам выйскаць з сябе работу, дамагаючыся справядлівага ва ўсіх адносінах грамадства.

Зрэшты, “Наша ніва” была не алзімым выданнем, яким зачытваўся капільскі рабочы гарбарні. Як член РСДРП, ён гарача адгукнуўся на пачатак выпуску большавіцкай газеты “Правда” і настойліва агітаваў землякоў падтрымліваць

Ён напісаў “Маніхвэст”

яе фінансава. Ды і сам пастаянна даслаў туды карэспандэнцыю, у тым ліку — і новыя вершы.

**НА ХВАЛІ
БЕЛАРУСІЗАЦЫІ**

У няпоўныя 22 гады юны паэт страціў працу. Знайсці яе ў родным Капылі не атрымлівалася, і ён выправіўся ў “вялікі свет”. Няма адрасоў давялося яму змяніць у пошчуках “лепшай долі”.

У 1913 годзе распачаўся яго этап жыцця ў Пецярбургу, неўзабаве перайменаваным у Петраград. Менавіта ў гэтым горадзе Жылуновіч сфарміраваўся як дзеяч беларускага нацыянальна-вызваленчага руху, чый аўтарытэт няўхільна рос. Ён змяніў партыйную прыналежнасць, стаўшы членам Беларускай сацыялістычнай грамады — але не перакананні. Лідарскія якасці, памножаныя на інтэлект, дазволілі яму даволі хутка стаць самым папулярным сярод левага крыла грамадоўцаў. І неўзабаве Жылуновіч пачаў будаваць масток паміж БСГ і большавікамі-ленінцамі, выклікаўшы тым самым рэзкую крытыку правага крыла і цэнтрывстаў.

Той масток стаў вельмі дарочны, калі большавікі прыйшлі да ўлады. Жылуновіч шчыра верыў, што з ім можна канструктыўна супрацоўнічаць. І пэўныя крокі новага ўраду ўмацоўвалі гэтую веру. 31 студзеня 1918 года рашэннем Савета Народных Камісараў РСФСР створаны Беларускі нацыянальны камісарыят (Белнацкам). Яго мэтай было фармуляванне прапановаў адносна “вырашэння беларускага пытання”, якія рыхтаваліся для вышэйшага партыйнага і дзяржаўнага кіраўніцтва Савецкай Расіі.

Жылуновіч працаваў у Белнацкам з першага дня — спачатку яго сакратаром, а потым і камісарам. Так урадзжонен Капыля ўпершыню займеў досвед дзяржаўнага дзеяча. І ўрэшце ён наўпрост спрычыніўся да з’яўлення

на палітычнай карце новага дзяржаўнага ўтварэння — Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусі, цягам якога месяца пабыўшы старшынёй яе Часовага рэвалюцыйнага рабоча-сялянскага ўрада.

Аднак ягоны ўзлёт быў нядоўгім. Ва ўрадзе новага ўтварэння Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Літвы і Беларусі — месца яму не знайшлося, і неўзабаве Жылуновіч выправіўся на фронт Грамадзянскай — у ролі звычайнага палітработніка.

Больш высокіх палітычных паступоў ён не займаў. Але вярнуўшыся па сканчэнні вайны ў адноўленую БССР, пачаў актыўна працаваць на ніве асветніцкай. Балазе, час для яго быў спрыяльны — ішла беларусізацыя. Жылуновіч стаў самым актыўным членам “мазавага тэста” гэтага руху — Інстытута беларускай культуры, які быў праваобразам акадэміі навук. Маючы ўсяго двухкласную адукацыю, праявіў сябе як даследчык літаратуры і атрымаў званне акадэміка. Рэдагаваў газету “Савецкая Беларусь” і часопіс “Польмя”, дзе праявіў сябе як майстар публіцыстыкі. Дбаў пра развіццё выдавецкай справы. І, вядома ж, багата пісаў і перакладаў.

Даследчыкі беларускай літаратуры менавіта ад Цішкі Гартнага вядуць адлік буйных эпоічных твораў, якія апаўдаюць пра фарміраванне новага чалавека. У архітэктоніку яго прозы арганічна ўбудаваныя найбагацейшая народная лексіка. У ёй адчуваецца наяўнасць паўнакроўных характараў, удала ажыццяўляецца дэталізацыя, прасочваецца тонкі псіхалагізм.

ПАД “КАЎПАКОМ”

На жаль, палітыка беларусізацыі была нядоўгай. Яшчэ ў канцы 1920-х прагучалі першыя званочкі яе завяршэння. Грамадска-палітычнае становішча ў БССР стала рэзка пагаршацца. І Жылуновіч адчуў гэта адным з першых. Ён адна за адной пазбаўляўся сваіх пасадаў, трапіў пад агонь крытыкі... І ўрэшце — найбольш цяжкі ўдар: яго прымуслі пакласці на стол партбілет.

Пастанова была прынятая 17 студзеня 1931 года. Падпісаў яе тагачасны кіраўнік кампартыі БССР Канстанцін Гей, вядомы як за-

ўзяты прыхільны контрбеларусізацыі. Фармулёўка вартая даслоўнага цытавання: “За сознательное проведение национал-опортунистической и национал-демократической линии, за участие в антипартийных группировках в КП(б)Б, за связь с чуждыми и враждебными делу пролетариата нацдемовскими и фашистскими элементами и как являющегося рупором враждебных сил, которого использовала в своих целях нацдемовская контрреволюция в борьбе с диктатурой пролетариата”. Здавалася б, гэты пасаж выклікае адчуванне поўнай абсурднасці. Але менавіта з дапамогай такіх вызначэнняў тады ламалі чалавечыя лёсы.

Кажучы словамі аднаго папулярнага кіношнага героя, Жылуновіч апынуўся “пад каўпаком”. Пасля прыняцця такой пастановы ён у любы момант мог папоўніць шэрагі вязняў Арыпелага ГУЛАГа. Урэшце, гэта здарыцца — праз 5 гадоў, 9 месяцаў і 28 дзён.

Але ён да апошняга спадзяваўся, што прыкрая памылка, зробленая ў дачыненні да яго, будзе выпраўленая. І цярыліва гэтага чакаў, кінуў “на нізоўку”. Нават нейкі час ізноў пайшоў працаваць гарбаром — як у галы маладосці.

У 1934 годзе ўжо здавалася, нібы справа мяняецца да лепшага. Жылуновіч уладкоўваецца на працу ў Інстытут гісторыі, Цішка Гартны становіцца членам толькі што ўтворанага Саюза пісьменнікаў ССР. Ён ізноў публікуецца, выступаючы цяпер яшчэ і як даследчык беларускай мінулышчыны.

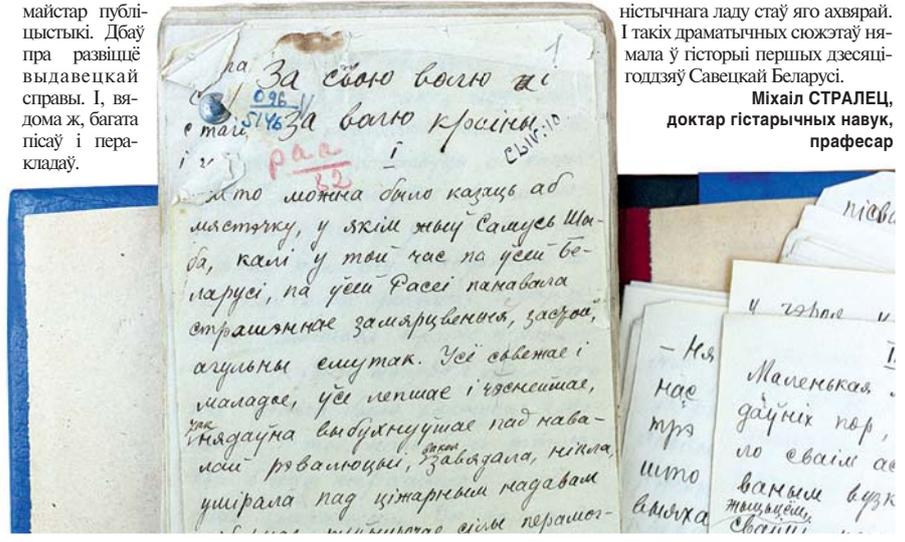
Але няўмольна набліжалася новая хваля рэпрэсій. І адной з першых яе ахвяраў стаў менавіта першы кіраўнік Савецкай Беларусі. 15 лістапада 1936 года ён быў арыштаваны. І цяпер на літасць ужо спадзявацца не выпадала.

Апошнім адрасам у яго жыцці стала Магілёўская псіхіятрычная бальніца. Там ён і памёр 11 красавіка 1937 года. Многія даследчыкі перакананыя, што гэта было самагубства — хача афішыйная прычына смерці, вядома ж, пазначана зусім іншая: гангрэна лёгкіх.

Добрае імя Зміцера Жылуновіча было цалкам адноўленае яшчэ ў савецкі перыяд. Першы крок у гэтым кірунку быў зроблены ў галы хрушчоўскай адлігі, калі Жылуновіча было цалкам адноўленае яшчэ ў савецкі перыяд. Першы крок у гэтым кірунку быў зроблены ў галы хрушчоўскай адлігі, калі Жылуновіча было цалкам адноўленае яшчэ ў савецкі перыяд. Першы крок у гэтым кірунку быў зроблены ў галы хрушчоўскай адлігі, калі Жылуновіча было цалкам адноўленае яшчэ ў савецкі перыяд.

Так шчыры прыхільнік камуністычнага ладу стаў яго ахвярай. І такіх драматычных сюжэтаў няма ў гісторыі першых дзесяцігоддзяў Савецкай Беларусі.

**Міхайл СТРАЛЕЦ,
доктар гістарычных навук,
прафесар**

1 студзеня 1929 года Беларускай ССР адсвяткавала свой першы круглы юбілей. Падрыхтоўка да яго пачалася яшчэ папярэднім летам: 21 ліпеня 1928 года. Пачэснае месца ў распрацаваным адмысловай камісіяй плане мерапрыемстваў займала 3-я Усебеларуская мастацкая выстава, якая сабрала бадай усе вядомыя імёны — агулам 62 мастакоў. Папярэдне даў сваю згоду на ўдзел у ёй і Валянцін Волкаў, якога ўжо ў тыя часы лічылі мэтрам. Аднак у выніку гледачы яго твора не ўбачылі.

ЦАНА ШЭДЗУРА

Зразумела, што аўтар герба БССР міма такой тэмы праісці не мог. Але, паводле яго ўласнага прызначэння, чым больш ён над ёй разважаў, тым больш праскаўся яе маштабнасцю. Зрэшты, паслухаем, як сам мастак тлумачыў гэта ў лісце да народнага камісара асветы рэспублікі Антона Баліцкага ад 23 ліпеня 1928 года: “Калі быў абвешчаны конкурс для мастакоў і вызначаны тэмы, прыставаўня да святкавання дзесяцігоддзя БССР, мяне больш за ўсё зацікавіла адна, гэта — “Падпісанне маніфеста”. Я хацеў спыніцца на гэтай тэме, але, чым больш над ёй думаў, тым больш яна мяне захапляла і ў той самы час для мяне высветлілася немагчымасцю што-небудзь зрабіць на працягу малага тэрміну”.

Натуральна, адмаўляцца ад такога дзяржаказу Волкаў і не збіраўся. Наадварот — ён задумаў бадай беспрэцэдэнтнае паводле маштабу шматфігурнае палатно. І праціў, кажучы сучаснай мовай, адсунуць дэдлайн: “Урэшце, у мяне з’явілася думка, ці не гэта скарыцца гэтую тэму больш шырока і намаляваць карціну вялікага памеру, якая б стала помнікам гістарычнага акта і, адначасова, цэлым шэрагам гістарычных партрэтаў усіх галоўных беларускіх дзеячаў, якія прымалі ўдзел у агляшэнні БССР”.

Далей мастак значаў, што выкананне вялікай карціны патрабуе выключных умоў — як з

Карціна, якой... не было

боку патрэбнага для працы часу, так і з боку матэрыяльнага: “Перш-наперш неабходна будзе зрабіць шэраг эцюдаў-партрэтаў з удзельнікаў акта, потым сабраць як мага больш рознага матэрыялу, уключаюча гэтае здарэнне з усіх бакоў, зрабіць эцюды і замалёўкі таго пакою, дзе адбылося гістарычнае пасяджэнне і гэтак далей, — усё гэта патрабуе часу не менш як год”.

Зрэшты, будучы шэдзур патрабаваў не толькі часу, але і сродкаў: “Падлічышы ўсе звязаныя з падрыхтоўкай матэрыялу для карціны выдаткі, я прыйшоў да пераканання, што намаляванне карціны, разам з майёй працай, будзе каштаваць мінімальна 3500 рублёў”.

Сума, на той момант фантастычная. Сярэдні месячны заробак у ССРП быў тады недзе каля 70 рублёў.

“Спаздзяюся, што мне будзе дадзена магчымасць зафіксаваць на палатне гістарычны момант жыцця БССР, на выкананне гэтай працы я хацеў бы дадаць свой час і здольнасці”, — завяршае мастак свой допіс. І народны камісар асветы даў станоўчы рэзалю-

цыю. Ліст Волкава быў накіраваны далей па інстанцыях — на разгляд у ЦВК БССР. З снежня 1928 года выйшла яго пастанова: “Задзіцца з прапановай Волкава і Галоўмастацтва аб намаляванні карціны “Падпісанне маніфесту” са сканчэннем гэтай працы да святкавання 11-й гадавіны БССР.”

Здавалася, мастак дабіўся свайго, атрымаўшы і дастатковы для працы час, і спрыянне на самым высокім узроўні. Але... На гэтым звесткі пра гэта твор Валянціна Волкава абрываюцца. У кожным разе, выявіў у архівах дакументы, якія тычацца яго прыняцця да 11-ай гадавіны Беларускай ССР, даследчыкам не ўдалося. Нічога не ведаюць пра карціну і спецыялісты Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

Магчыма, праца над эпічным палатном была спыненая акурат па фінансавых прычынах. Згодна з дагаворам, Волкаў павінен быў атрымаць тысячу рублёў авансам. Але экспертная камісія зрабіла шэраг грунтоўных заўваг, прымусіўшы мастака дапрацаваць карціну. Пры гэтым было дамоўлена аб выплаце яму паловы вызначанай сумы — 500 рублёў. Аднак у Наркамата асветы на той час і такіх сродкаў не было.

З просьбай выплаціць яму належнае Валянцін Волкаў вымушаны быў звярнуцца ў ЦВК БССР. Аднак і там ён атрымаў адмову: “ЦВК адпусціць 500 рублёў не можа за

адсутнасцю сродкаў”. Напэўна, гэтым уся гісторыя карціны і скончылася.

ПАДСТАВА ДЛЯ КРЫЎДАЎ

Між іншым, і юбілейная выстава з нагоды дзесяцігоддзя БССР пакінула па сабе незадаволеных. Адзін з яе ўдзельнікаў, мінскі мастак Гаўрыла Віер, скіраваў ліст да старшын ЦВК Беларусі Аляксандра Чарвякова. Ён пісаў пра няспраўджаны надзеі: у праспекце Галоўмастацтва, які раздаваў мастакам, “між іншым агаворана, што за лепшыя творы юбілейных тэм будзе выдзелены прэміі, але журы гэтыя ўмовы пакінулі і прэміраваў не творы, а асобы... Я лічу, што ўчынак журы мае не толькі палітычны змест, бо пасля яго немагчыма мець давер да дзяржаўных устаноў, але і прафесійна-інтэлектуальны змест, бо журы былі зацікаваны...”

Як і заўсёды ў такіх выпадках, ліст мастака быў накіраваны на разгляд народнага камісара асветы. 22 ліпеня 1929 года ён растлумачыў абставіны дадзенай справы: “Абодва склады журы, вызначаныя Наркаматам асветы, на жаль, не выказаліся за прэміраванне Г. Віера, што і дало яму падставу крыўдзіцца і ўсюды скардзіцца”.

На якую тэму пісаў карціну Гаўрыла Віер, якую яна мела назву — такіх звестак у Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь не знойдзена. Найбольш вядомыя яго работамі на гістарычную тэму з’яўляюцца “Курлюцкае расстрэл”, напісаная ў 1925

Першы варыянт герба БССР, які стварыў у 1927 годзе Валянцін Волкаў.

годзе да 20-годдзя рэвалюцыі 1905 года, і “Уступленне Чырвонай арміі ў Мінск 3 ліпеня 1944 года.”

ПАШТОЎКІ НЕ ВЫЙШЛІ

План мерапрыемстваў у гонар першай дзесяцігодкі БССР уключаў лекцыі па гісторыі стварэння савецкай рэспублікі, вечары памяці рэвалюцыянераў і чырвонаармейцаў ды нямала іншых ініцыятыў. Адна з іх, наколькі я магу меркаваць, не была ўвасоблена ў жыццё — і таму не пакінула ў гісторыі свайго следу. Гаворка пра юбілейную серыю паштовак, пастанова пра выпуск якой прыняла Мінская акруговая камісія па падрыхтоўцы да святкавання дзесяцігоддзя БССР.

Для яе быў зроблены спіс 20 адметнасцяў Мінска. Сярод іх — будынкі ЦВК і СНК БССР, Беларускае дзяржаўнае бібліятэка, Дом сяляніна, педфак БДУ, Дом 1-га з’езду РСДРП, бетонны мост праз Свіслач, завод “Энергія”... На жаль, ніводнай такой паштоўкі, датаванай 1928 — 1929 гадамі, ні ў Нацыянальным гістарычным музеі, ні ў Музеі гісторыі горада Мінска не аказалася.

І ў гэтым выпадку найбольш верагоднай прычынай невыканання добрай задумы з’яўляецца ўсё тая ж адсутнасць сродкаў. Зрэшты, магчыма, не хапіла і іншага важнага рэсурсу — часу, які патрэбны на фотаработы і друкаванне паштовак. Пастава пра іх выпуск была прынята акруговай камісіяй толькі 5 снежня 1928 года — менш за месяц да юбілею.

Генадзь БАРКУН,

гісторык

Знакаміты “Тачачнік” Аляксандра Грубэ ўпершыню дэманструваўся менавіта на 3-й Усебеларускай выставе.

У агні народжаная

(Заканчэнне.
Пачатак на старонках 1, 3.)

Гэтыя падзеі на выставе адлюстраваны праз афіцыйныя перыядычныя выданні: газету “Бядняк” і “Булетень Вышшага савета народнаго хозяйства Советской Социалистической Республики Литвы и Беларусі”. Ёсць і літоўскамоўная Komunista (агулам дзяржаўных моў у ЛітБеле было пяць).

ЛітБел задумвалася як буферная дзяржава. Яе існаванне дазваляла Чырвонай Арміі на пэўны час адтэрмінаваць вайну з Польшчай. Але яна была непазбежнай. Ужо 9 жніўня таго ж года часткі Пілсудскага ўвайшлі ў Мінск.

Апошні раздзел выставы прысвечаны персаналіям. Тут

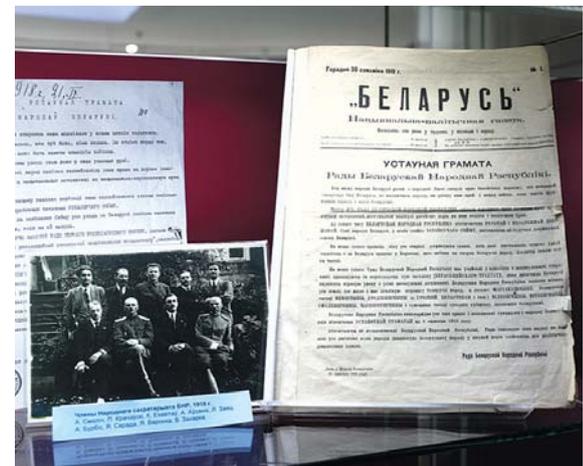
найбольш адчуваецца супраць бібліятэкі і Нацыянальнага архіва. Прастаўлены, рукапісы, фотаздымкі і асабістыя рэчы ўтваральнікаў Савецкай Беларусі. Адзін з самых каштоўных дакументаў — рукапіс успамінаў Жылуновіча, дзе ён успамінае падзеі 1919 года ў Смаленску.

Варта адзначыць, што стваральнікі выставы не абмінулі даволі вострыя тэмы. Тут можна даведацца пра тое, што ў першым урадзе БССР былі і даволі парадаксальныя для сваіх пасад людзі, якія адмаўлялі існаванне нашага народа як такога. Вось і Аляксандра Мяснікоў разглядаў “беларускае пытанне” як надуманае.

Перад намі праплываюць лёсы членаў першага ўраду. Вось

Фабіян Шантыр — беларускі пісьменнік, які быў камісарам па нацыянальных справах. У 1920 годзе ён стаў ці не першай сярод нашай інтэлігенцыі ахвярай Чырвонага тэрору. Рэпрэсаваны ў 1921 годзе быў і камісар па замежных справах Усевалада Фальскага. Зрэшты, як усё мы ведаем, на пачатку дваццаціх рэпрэсіў яшчэ толькі распачыналіся. Наступныя іх хвалі паглынулі многіх з тых рамантыкаў, хто спрычыніўся да абвясчэння Савецкай Беларусі.

З гледзішча 100-гадовага досведу, у якім былі пакуты і радасці, страты і перамогі, мы многіх бачым інакш чым тыя, хто паставіў свой подпіс пад гістарычным маніфэстам пра ўтварэнне Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусі. Але мы мо-

жам канстатаваць, што радкі Песняра аказаліся прарочымі. Наша дзяржава цяпер называецца інакш. Ад той пачатковай доўтай назвы засталіся два

галоўныя словы — Рэспубліка Беларусь. І гэтая тэза ўжо не падлягае гістарычнаму рэдагаванню.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазыцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.";
Выставы:
■ Выставачны праект "Сучаснікі XX. Стагоддзе беларускага партрэта" — да 3 лютага 2019-га.
■ Выстава "Латвія — 100. Гісторыя, мастацтва, традыцыі" — да 13 студзеня 2019-га.
■ Выстава "Аляксандр Штурман (1869 — 1944). Мастак у падарожжы" — да 7 студзеня 2019-га.
■ Рэтраспектыўная выстава твораў Уладзіміра Кожуха "Аголенныя пацудзі. Сакральны сэнс" — да 13 студзеня 2019-га.
■ Выстава "Хроніка жыцця. Летапіс краіны", прывержаная да 90-годдзя з дня нараджэння графіка і кніжанага ілюстратара Людвіга Асецкага (1929 — 2005) — да 27 студзеня 2019-га.
■ Калекцыя карцін слявацкі Ладзіі Руславай і зборны Нацыянальнага мастацкага музея — да 1 сакавіка 2019-га.
■ Серыя святочных інтэрактыўных праграм "Ёлка ў Мастоцкім!" — да 5 студзеня 2019-га (неабходны папярэдні запіс).

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВО ХІХ СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.
Пастаянная экспазыцыя:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы";
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча";
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.";
■ Выстава батанічнага тэкстылю Кацярыны Кабанавай "Трава" — да 23 студзеня 2019-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выстава "Памяці Лявона Бараньні" (да 90-годдзя мастака, этнографіка, грамадскага дзеяча) — да 15 лютага 2019-га.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтва паясоў альбо саломпаліценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 29, 30, 31 снежня — Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі.
■ 29, 30 снежня, 3, 5 студзеня — "Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя" (балет у 2-х дзеях) П. Чайкоўскага. Спектакль Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназія-каледжа з удзелам артыстаў балета Вялікага тэатра Беларусі. Пачатак а 12-й.
■ 3 студзеня — "Яўген Анегін" (опера ў 3-х дзеях) П. Чайкоўскага. Дыржор — народны артыст Беларусі Аляксандр Ансімаў.
■ 5 — "Жызэль, або Вілісы" (балет у 2-х дзеях) А. Адама. Дыржор — Алег Лясуна.
■ 5 — Канцэрт "Гарачы Новы год у Італіі".

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук" Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына". Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі". Проспект Незалежнасці, 44. Вуліца Валадарскага, 16.	кіёскі "Белсаюздрук" ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча. Проспект Пераможцаў, 5. Вуліца Рабкораўскага, 17. Проспект Незалежнасці, 68, В. Вуліца Лабанка, 2.
---	--

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К. Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазыцыі:
■ Абноўленая экспазыцыя "Старажытнае Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведваць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
■ Акцыя "Вольнае піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ Выстава "Мастацтва Шакаладу" — да 8 студзеня 2019-га.
■ Мастацкі праект "Куншты малявання. Адзін дзень з жыцця Салегаў".
■ Выстава "Сава Сіюко (1888 — 1978). Фотограф Любчанскага краю. Да 130-годдзя з дня нараджэння" — да 3 лютага 2019-га.
■ Выстава тэатральных касцюмаў 1981 — 1918 гг. "Ад апэраты да мюзікала" з калекцыі Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра — да 7 студзеня 2019-га.
■ Выстава ёлчаных цацак савецкага перыяду "У гоцы да казанчай ёлкі" — да 13 студзеня 2019-га.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазыцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Выстава ёлчаных цацак савецкага перыяду "У гасцяў у казкі" — да 13 студзеня 2019-га.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАўНАСЦІ
г. Мінск, вул. К. Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазыцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К. Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазыцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу

і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Выстава "Шчыгел — птушка 2018 года" — да 31 снежня.
■ Выстава "Небяспечная прыгажосць" — да 28 лютага 2019-га.
г. Мінск, вул. Казіна, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерын квэст".
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Птушкі зімой" — да 3 сакавіка 2019-га.

МУЗЕЙ ПІСТОРЫ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянная экспазыцыя:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.";
■ "Беларуская музычная культура XX ст.";
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст.";
■ Выстава дзіцячых творчасці "Калядныя замалюўкі — 2018" — да 11 студзеня 2019-га.

ГАСЦЁЎІНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выстава з прыватнай калекцыі "Лепшыя цацкі СССР" — да 3 лютага 2019-га.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўны музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ПІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Святрцова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазыцыя "Гісторыя Беларускага кінамастацтва".
■ Выстава "Беларускі кінамастацтва 1920 — 1930-х гадоў у кінапапачках" — да 9 студзеня 2019-га.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАўНАЯ МУЗЕЙ ПІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Часовая экспазыцыя

Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 29, 30 снежня, 3, 4, 5 студзеня — святочны спектакль "Навагодняя вандроўка ў Парыж".
■ 4 студзеня — "Білет на брэсцкі цярнік" (трэлінг у адной дзель) В. Каралёва. Прэм'ера.
■ 5 — "Адамавы жарты" (камедыя) С. Навуменка.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКАЙ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 29, 30 снежня, 3, 4, 5 студзеня — святочны спектакль "Казкі навагодняга лесу".

"Мы ідзем да цябе, Беларусь!", прывержаная да 75-годдзя пачатку вызвалення Беларусі — да 27 студзеня 2019-га.
■ Часовая экспазыцыя "Святкуем юбілей: старонкі мінулага" (да 100-годдзя ўтварэння БССР) — да 19 студзеня 2019-га.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выставачны праект "Шматгранны свет красак" з калекцыі сучаснага ўкраінскага мастака Марыны Лапа — да 15 лютага 2019-га.
■ Выстава сусветна вядомага беларускага мастака-графіка Паўла Татарнікава "Аўдэенцыя" — да 15 красавіка 2019-га.
■ Гісторычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Персанальная выстава Алены Зданевіч "Тутэйшае" — да 30 студзеня 2019-га.
Ратуша
Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Квэст "Выхадкі старога заваўніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Тэатрылізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гоцы да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дзевяці "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікатывныя праграмы: "Таме, намшчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квэст "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатрылізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правільдзены вясельных цырымоні, святкаванне гадывіны вяселля.
■ Музейныя фоталайфкаў.
■ Фотавыстава Аляксандра Ласімскага "Сэрца зямлі маёй" — да 31 студзеня 2019-га.
■ Выстава "3 імператарскага гартэрэра" — да 28 лютага 2019-га.

ДЗЯРЖАўНАЯ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазыцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазыцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Часовая экспазыцыя "Зямля — аснова ўсёй Айчыне" (да 95-годдзя пазмы "Новая зямля" і 95-годдзя выкладання Якубам Коласам на настаўніцкіх курсах у Слуцку).
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатрылізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Масцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".

Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"
■ Музейны праект "Калядная ялінка ў Доме Коласа" — да 7 студзеня 2019-га (неабходны папярэдні запіс).
ДЗЯРЖАўНАЯ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазыцыя "Шляхі" з праглядамі роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчыкі і лётчыкі", галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўны музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".
■ Інтэрактыўны музейна-педагагічная праграма "Калядкі ў Купальным доме" — да 18 студзеня 2019-га (неабходны папярэдні запіс).

МУЗЕЙ ПІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазыцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".
■ Выстава выштых карцін "Натхненне" — да 13 студзеня 2019-га.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазыцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывесчана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выстава "Апэка ў старой сядзібе. Гісторыя фармацыі ў Мінску ў XVIII — XX стст." — да 13 студзеня 2019-га.
■ Выставачны праект FRAMES OF TIME ("Кадры часу") Глеба Отчыка і Васіля Зянко — да 13 студзеня 2019-га.
■ Выстава акарэльных твораў Ізы Заслонавай і Леаніда Гальперына — да 3 лютага 2019-га.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гісторычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарыды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗЫЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8.
Тэл.: 321 24 30.
■ "Сні — вазок; калісяка; брычка; карэта - вузпраж" (пастаянная экспазыцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

МУЗЕЙ "ЛОШЧЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазыцыя.
■ Выстава "Краса Паўднёвай Курземе" — да 17 сакавіка 2019-га.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЧЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазыцыі:
■ "Кола часу" — прадметы

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА" звяртацца па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎІНА "ВЫСОКАЕ МЫСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава "Музей фатаграфіі" ўдзельнікаў фотаклуба "Мінск" — да 13 студзеня 2019-га.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
Пастаянныя экспазыцыі:
■ "Прырода Лідчыны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мухачэра".
■ "Відзем пачатак мы ад Гедыміна...".
■ Мемарыяльны пакой Валіяна Таўла.
■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі".
■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".
■ Выстава "Жыве мая ліра нанова!"

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЧНЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл. (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазыцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
■ Філатэлістычная выстава "Адам Міцкевіч і Ігнат Дамейка — слаўныя сыны Навагрудскай зямлі" (да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча).
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазыцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазыцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малючкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Персанальная выстава скульптара Дамітрыя Аганавы "Я і мой час" — да 6 студзеня 2019-га.
■ Мастацкая выстава "Разам" — да 6 студзеня 2019-га.